

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

STABILITĀTES PROGRAMMA 2018 – 2021

Finanšu ministrija

2018.gada 11.aprīlī

- STABILITĀTES PROGRAMMAS MĒRĶIS
- LATVIJAS EKONOMISKĀS SITUĀCIJAS ATTĪSTĪBAS
TENDENCES UN PROGNOZES
- FISKĀLĀ POLITIKA
- PROTOKOLA LĒMUMA PROJEKTS

Stabilitātes programmas mērķis

Stabilitātes un izaugsmes pakts nosaka, ka ES dalībvalstīm ikgadēji ir jāgatavo Konverģences programma (KP) /Stabilitātes programma un jāiesniedz Eiropas Komisijā līdz aprīļa beigām.

- ✓ **Mērķis** ir nodrošināt budžeta disciplīnu, uzraugot un koordinējot budžeta politiku eirozonā un ES.
 - ✓ Kopš 2011.gada ir iedibināts **«Eiropas Semestris»**, lai:
 - pārskatītu dalībvalstu budžeta politiku un struktūrpolitiku, lai atklātu jebkādas iespējamās nekonsekvences un nelīdzsvarotības pazīmes;
 - stiprinātu koordināciju laikā, kamēr būtiski budžeta lēmumi vēl tiek gatavoti;
 - nodrošinātu ciešāku sasaisti starp Nacionālo reformu programmu un Konverģences/Stabilitātes programmu.
 - ✓ ES Eiropadome sniedz **rekomendācijas** par dalībvalstu sagatavotajām KP/SP, kuras ir jāņem vērā izstrādājot gadskārtējo valsts budžetu.
-
- ✓ Vairākās ES valstīs vidēja termiņa budžeta plānošana notiek pavasarī, pieņemot ieņēmumu un izdevumu pasākumus. Tad Stabilitātes programma ir dokuments, kas ietver valdību jaunās politikas.
 - ✓ Latvijā vidēja termiņa budžeta plānošana notiek rudenī, pieņemot vidēja termiņa budžeta ietvara likumu. Stabilitātes programma šajā gadījumā ir publisko finanšu **«fotouzņēmums»**, kas atbilstoši jaunajām makroekonomiskajām prognozēm precizē fiskālās prognozes 2018., 2019. un 2020. gadam, kā arī izstrādā fiskālās prognozes 2021. gadam.
 - ✓ Latvijā Stabilitātes programma ir **prognozēšanas** instruments nevis politikas veidošanas instruments.

LATVIJAS EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN PROGNOZES

Latvijas galveno ārējās tirdzniecības partnervalstu izaugsmes prognozes

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

Valsts	Īpatsvars kopējā preču eksportā 2017.gadā	Reālā IKP pieauguma temps*, %			IKP izmaiņas kopš iepriekšējām prognozēm, %punkti	
		Fakts	Prognoze*		2018	2019
			2017	2018	2019	
Lietuva	16,9%	3,8	2,9	2,6	0	0
Igaunija	11,7%	4,9	3,3	2,8	0,1	0
Krievija**	9,1%	1,5	1,7	1,5	0,1	0
Vācija	7,3%	2,2	2,3	2,1	0,2	0,1
Zviedrija	6,2%	2,4	2,7	2	0	-0,2
Apvienotā Karaliste	5,2%	1,7	1,4	1,1	0,1	0
Polija	4,6%	4,6	4,2	3,6	0,4	0,2
Dānija	4,3%	2,1	2	1,9	0	0
Nīderlande	2,6%	3,1	2,9	2,5	0,2	0
ASV**	2,5%	2,3	2,7	2,5	0,4	0,6
Kopā vidēji svērtais		3,1	2,6	2,3	0,1	0,0
ES	71,5%	2,4	2,3	2,0	0,2	0,1

Datu avots: CSP

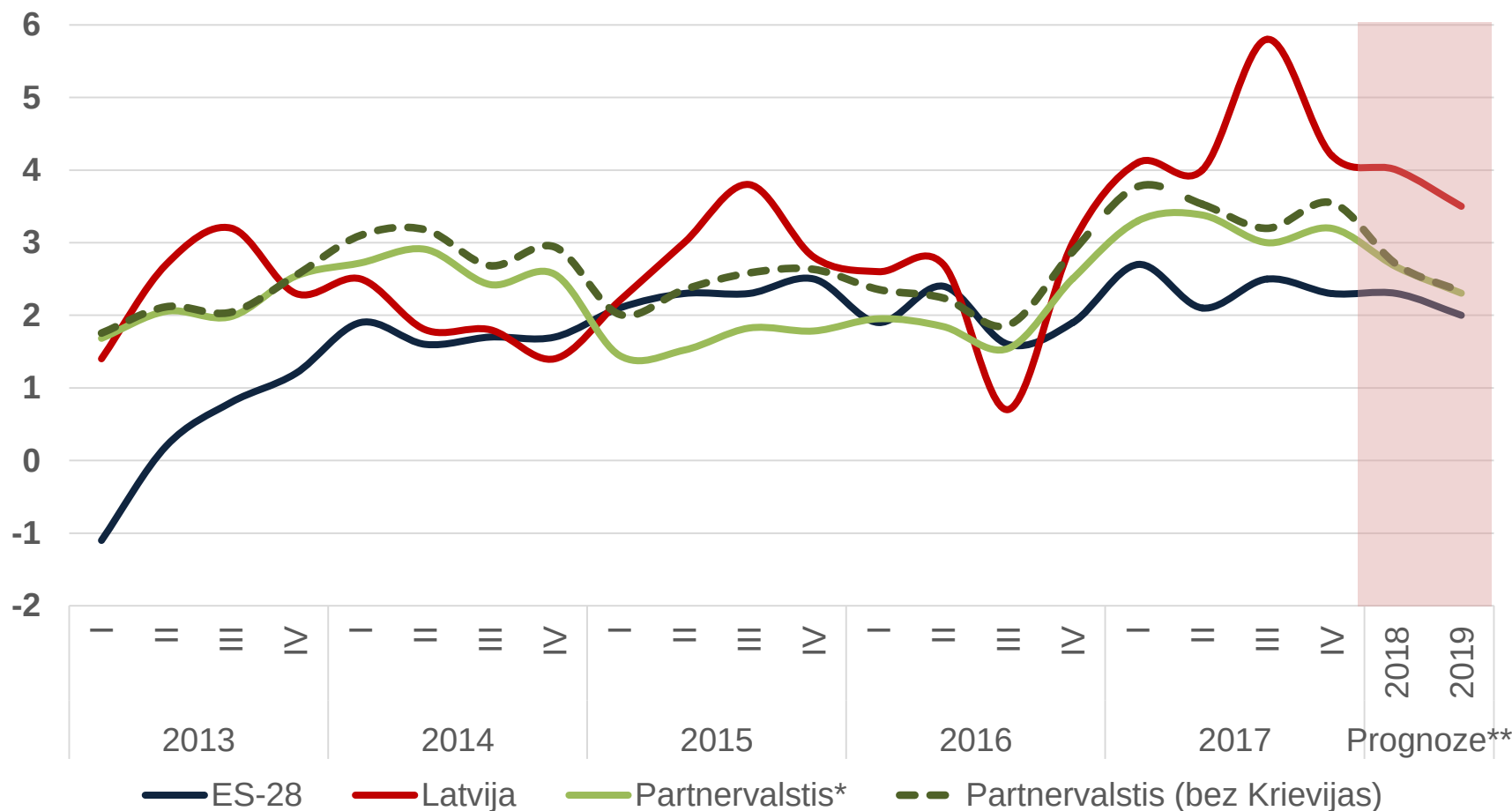
*EK 2018.gada ziemas prognozes

** SVF 2018.gada janvāra prognozes

Latvijas galveno tirdzniecības partnervalstu izaugsme saglabājas straujāka par ES vidējo

Reālā IKP pieaugums, gads pret gadu, %

Datu avots: Eurostat, EK, FM aprēķini

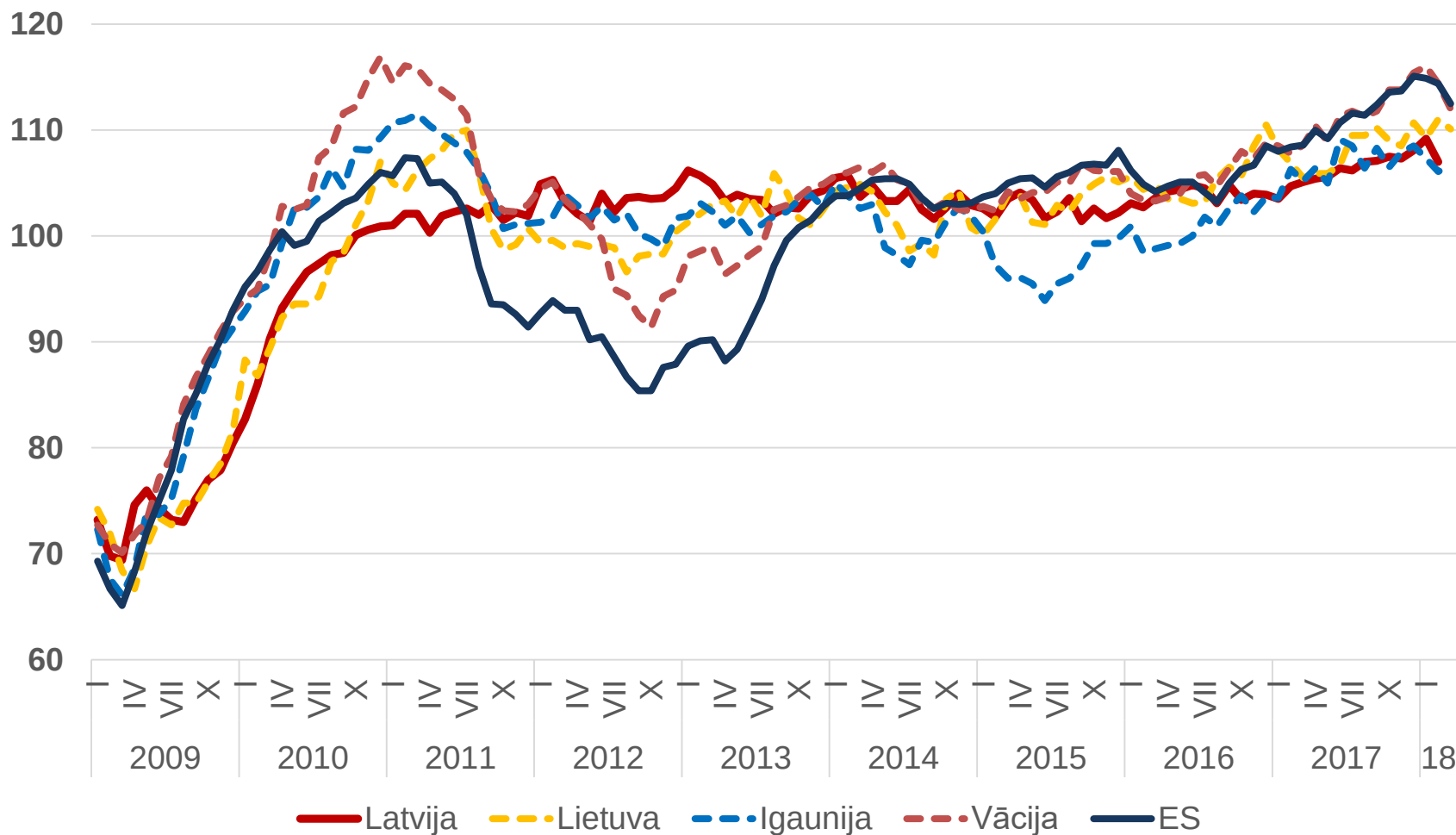
* Latvijas 7 lielāko tirdzniecības partneru IKP pieaugums, svērts pēc īpatsvara Latvijas eksportā 2017.gadā

**EK 2018.gada janvāra prognozes, Latvija – FM prognozes

Ekonomikas sentimenta indekss Eiropas Savienībā saglabājas augstā līmenī

Ekonomikas sentimenta indekss

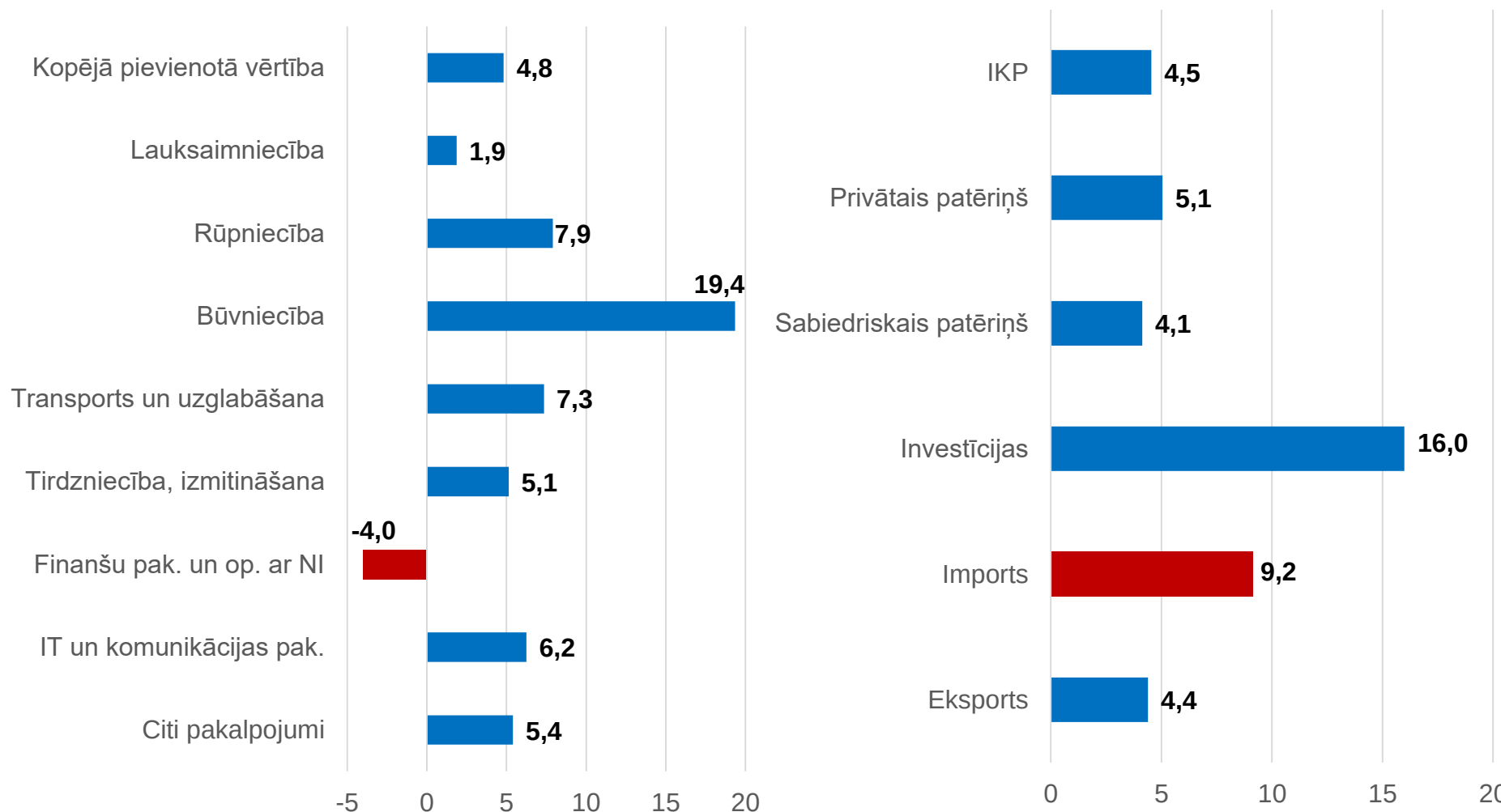

Datu avots: Eiropas Komisija

Izaugsmes paātrināšanos 2017.gadā nodrošināja spēcīgais ārējais pieprasījums un investīciju atjaunošanās

IKP pieauguma struktūra 2017.gadā, salīdzinot ar 2016.gadu, %

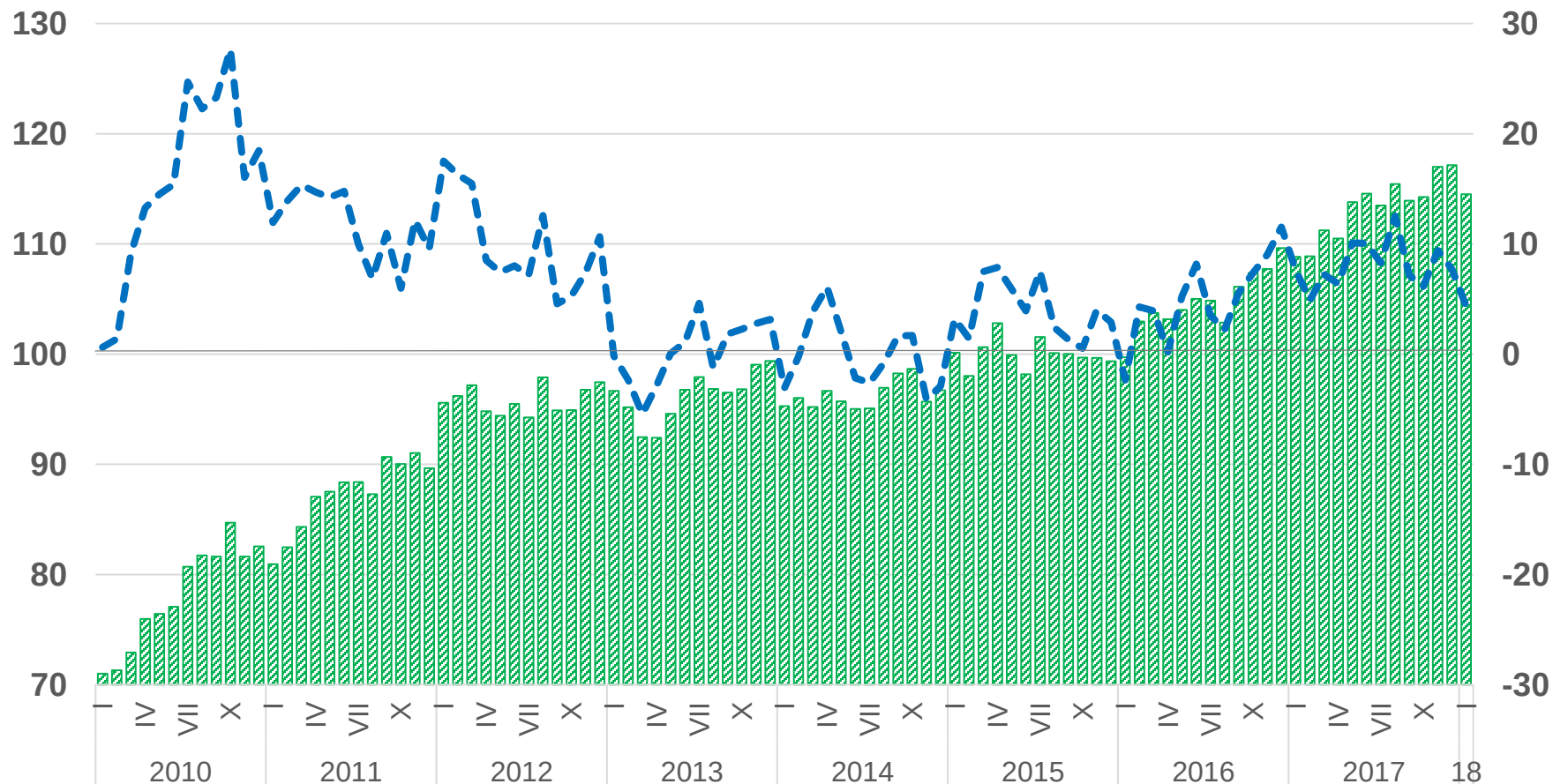
Datu avots: CSP

Apstrādes rūpniecība 2017.gadā sasniedza strauju kāpumu, pieaugot par 8,2%

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

Apstrādes rūpniecības izlaide, indekss

Apstrādes rūpniecības produkcijas apjoma indekss, sez. izl. (2015=100)

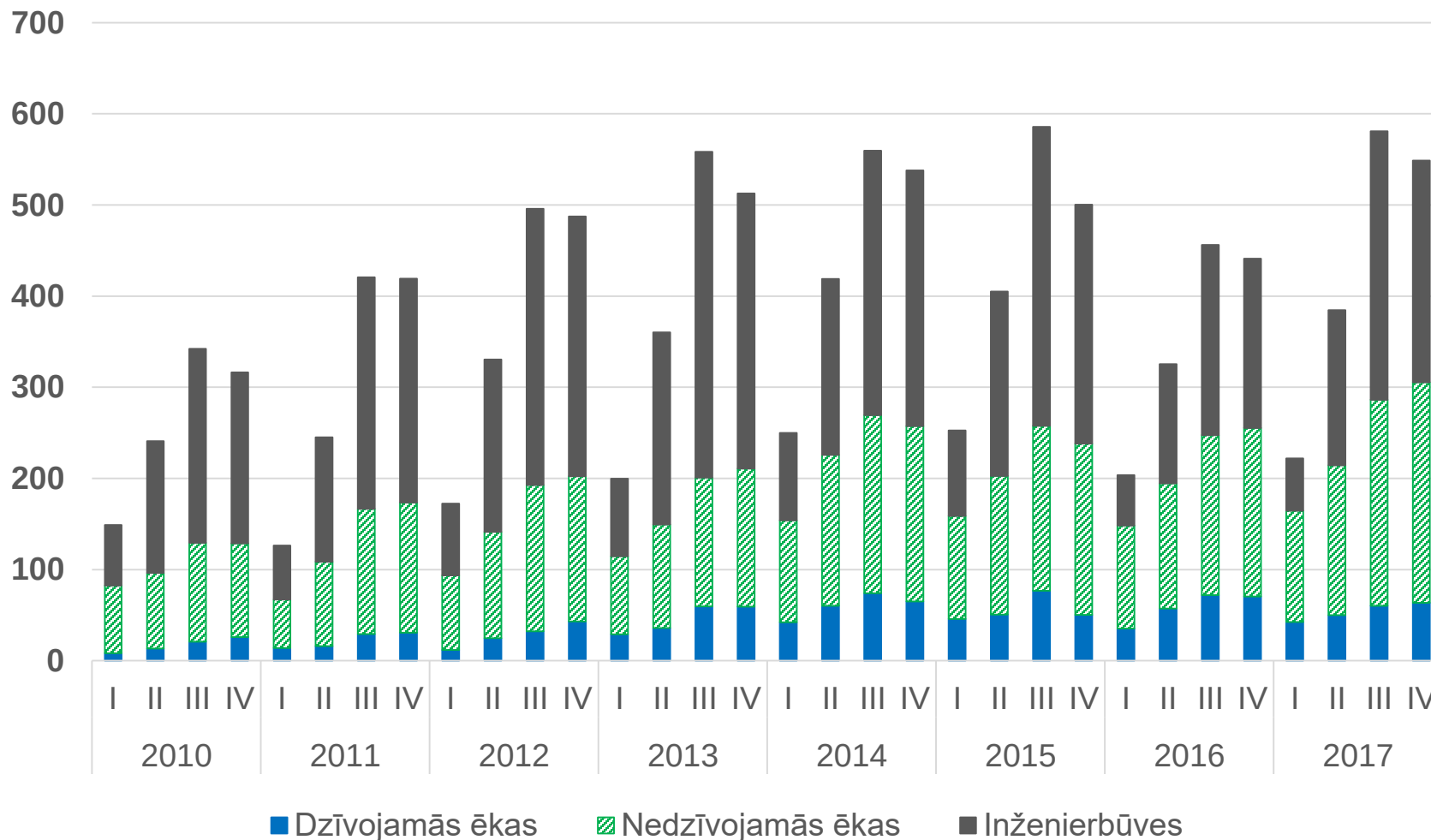
Apstrādes rūpniecības produkcijas apjoma izmaiņas pret iepriekšējā gada atbilstošo mēnesi, kal. izl., % (labā ass)

Datu avots: CSP

Atjaunojoties straujākai ES fondu investīciju plūsmai, būvniecības izlaide 2017.gadā augusi par 21,7%

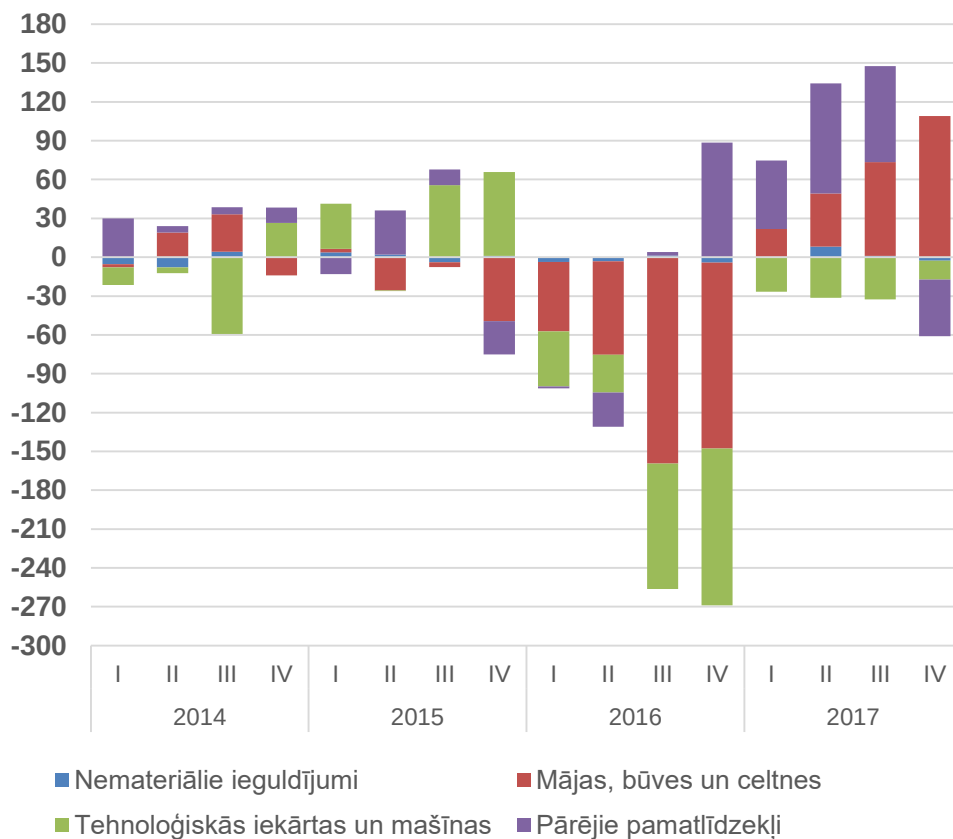
Būvniecības nozares izlaides apjoms un struktūra faktiskajās cenās, milj. *euro*

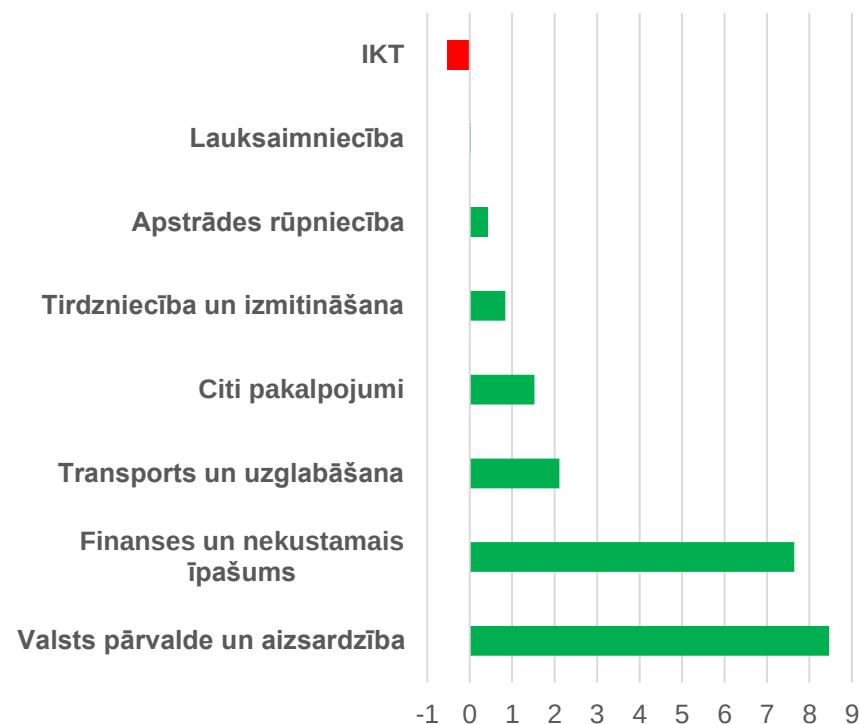
Nefinanšu investīcijas 2017.gadā palielinājās par 14,9%

Nefinanšu investīciju pieaugums pa investīciju objektiem
2017.gadā, gads pret gadu, milj. euro

Datu avots: CSP

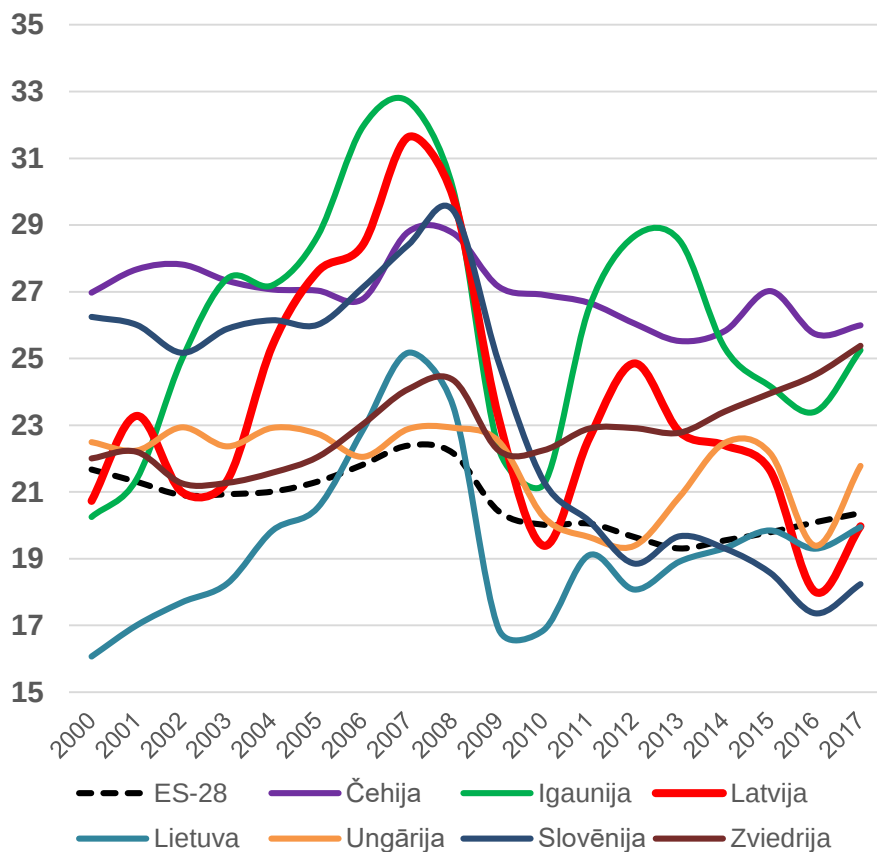
Nefinanšu investīciju devums kopējā nefinanšu investīciju
pieaugumā 2017.gadā, pa nozarēm, gads pret gadu, %p

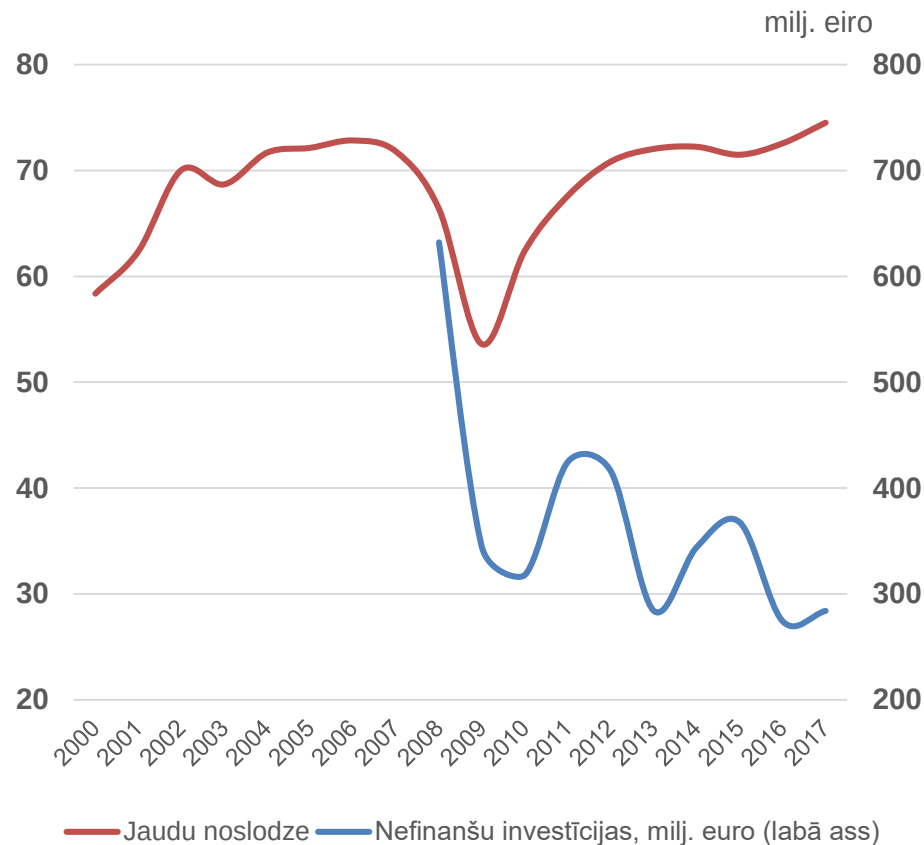
Zemais investīciju līmenis tautsaimniecībā, īpaši apstrādes rūpniecībā var kavēt izaugsmi vidējā termiņā

Kopējo investīciju īpatsvars IKP, 2010.g. salīdzināmajās cenās, % no IKP

Datu avots: CSP, EK, FM aprēķini

Nefinanšu investīciju un jaudu noslodze apstrādes rūpniecības nozarē, indekss 2010=100

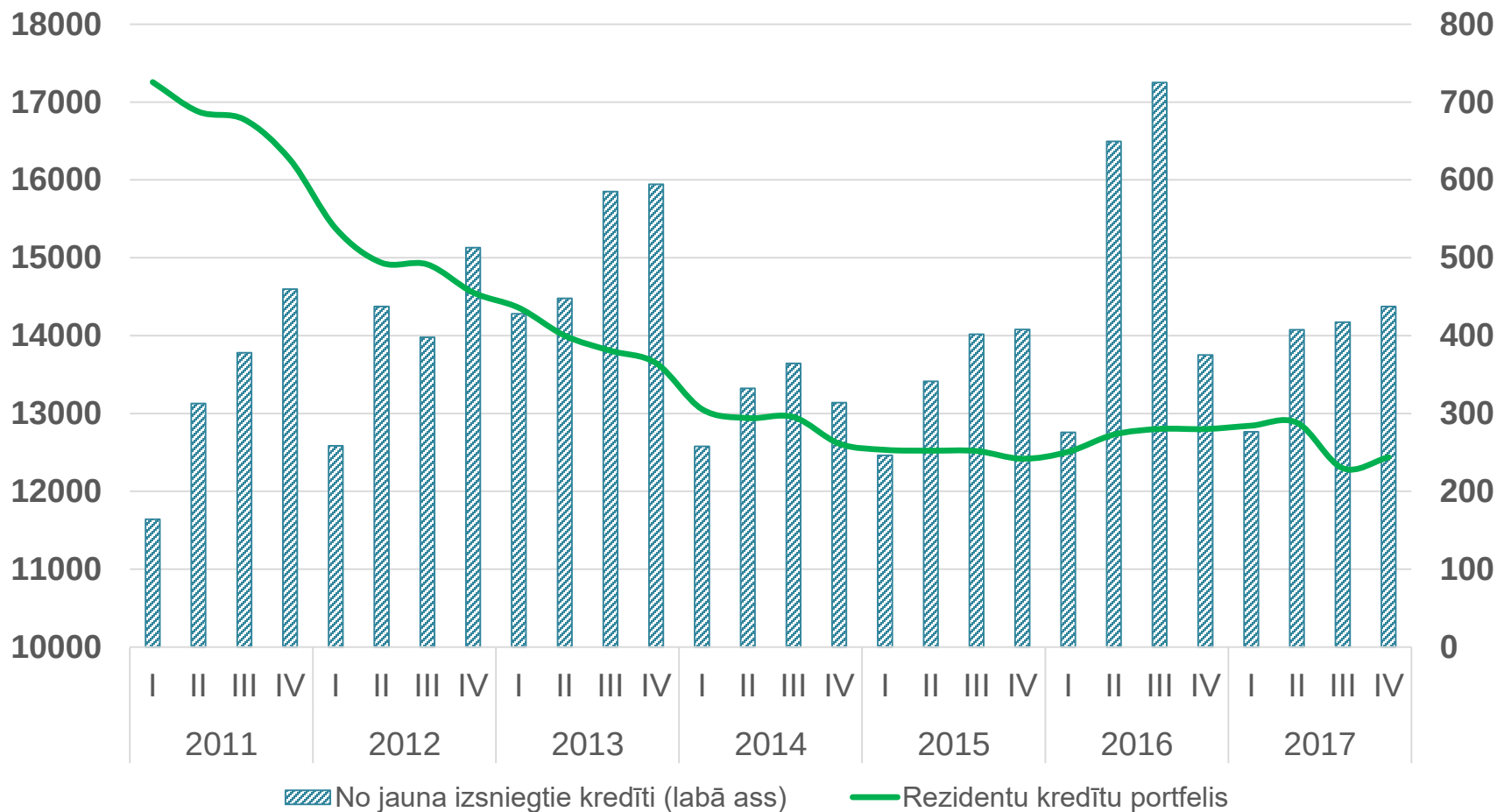

Kreditēšanas aktivitātes atjaunošanās 2017.gadā bijusi gausa

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

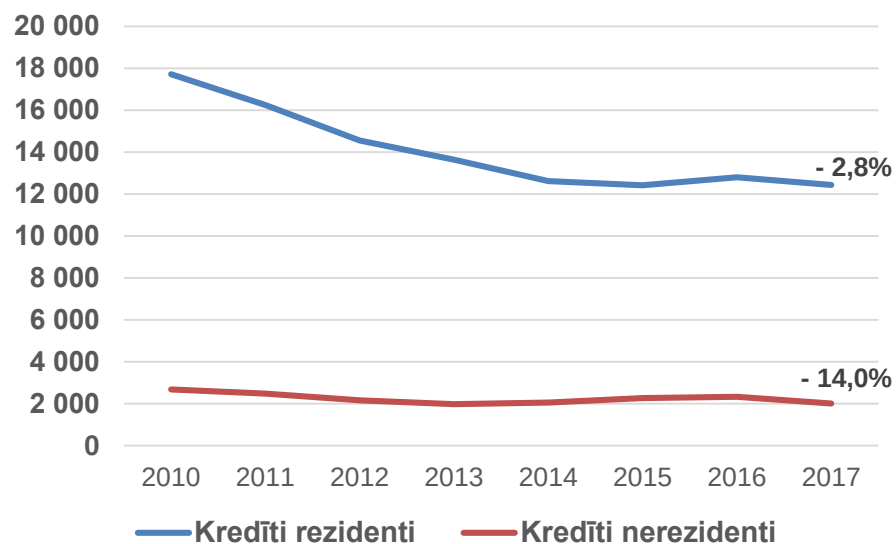
Rezidentu kredītu portfelis un jaunizsniegtie kredīti, milj. euro

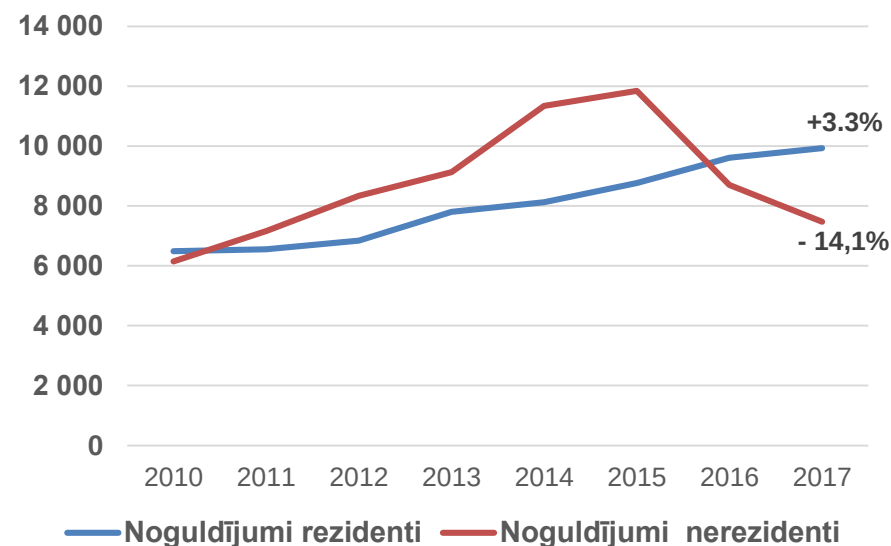

Pretstatā nerezidentu noguldījumu samazinājumam, nerezidentiem izsniegto kredītu apjoms būtiski nesarūk

Izsniegtie kredīti tautsaimniecībai rezidentu / nerezidentu
dalījumā, milj. euro

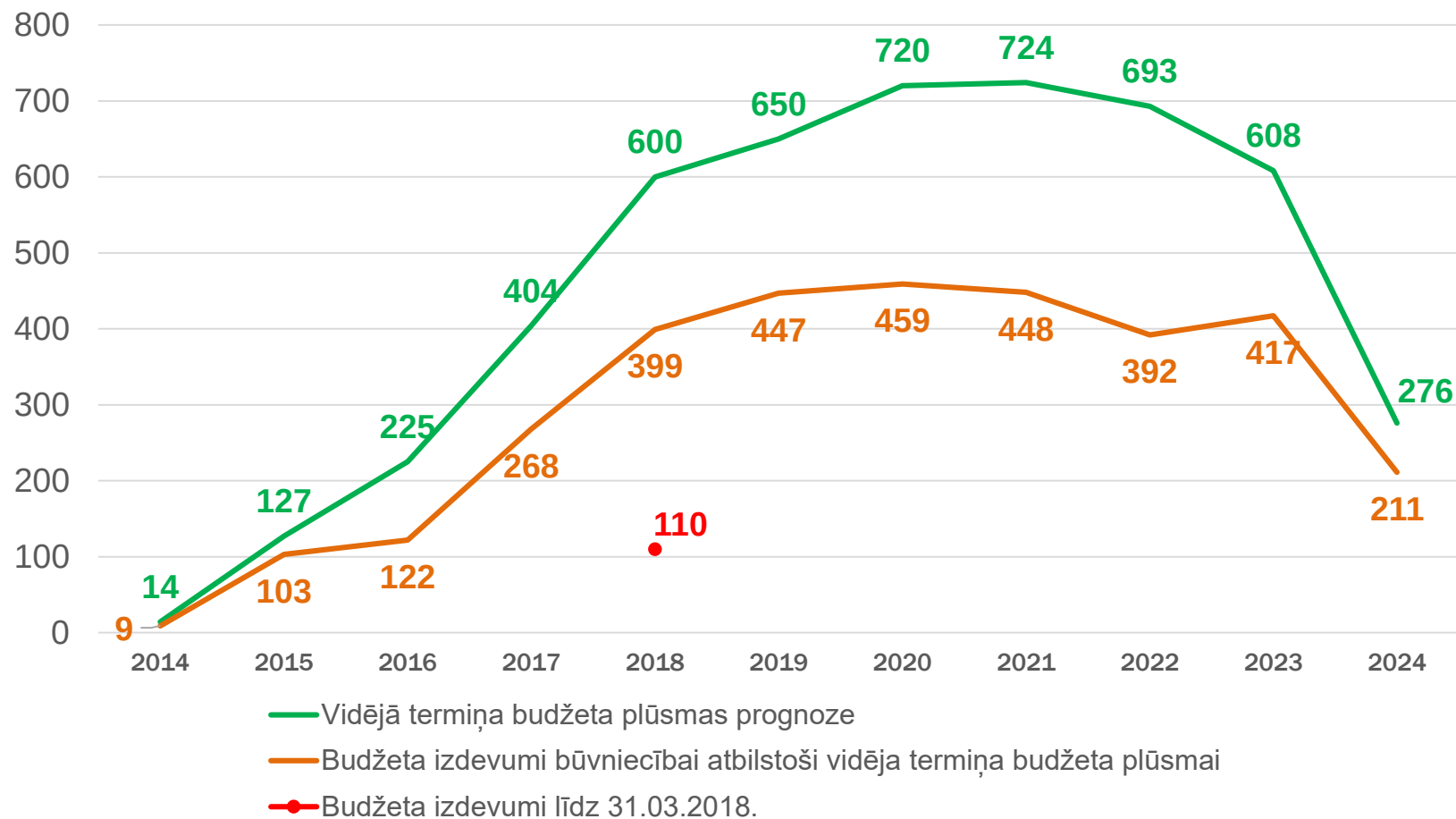
Privāto nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību
noguldījumi, milj. euro

ES fondu izdevumu naudas plūsma

milj. euro

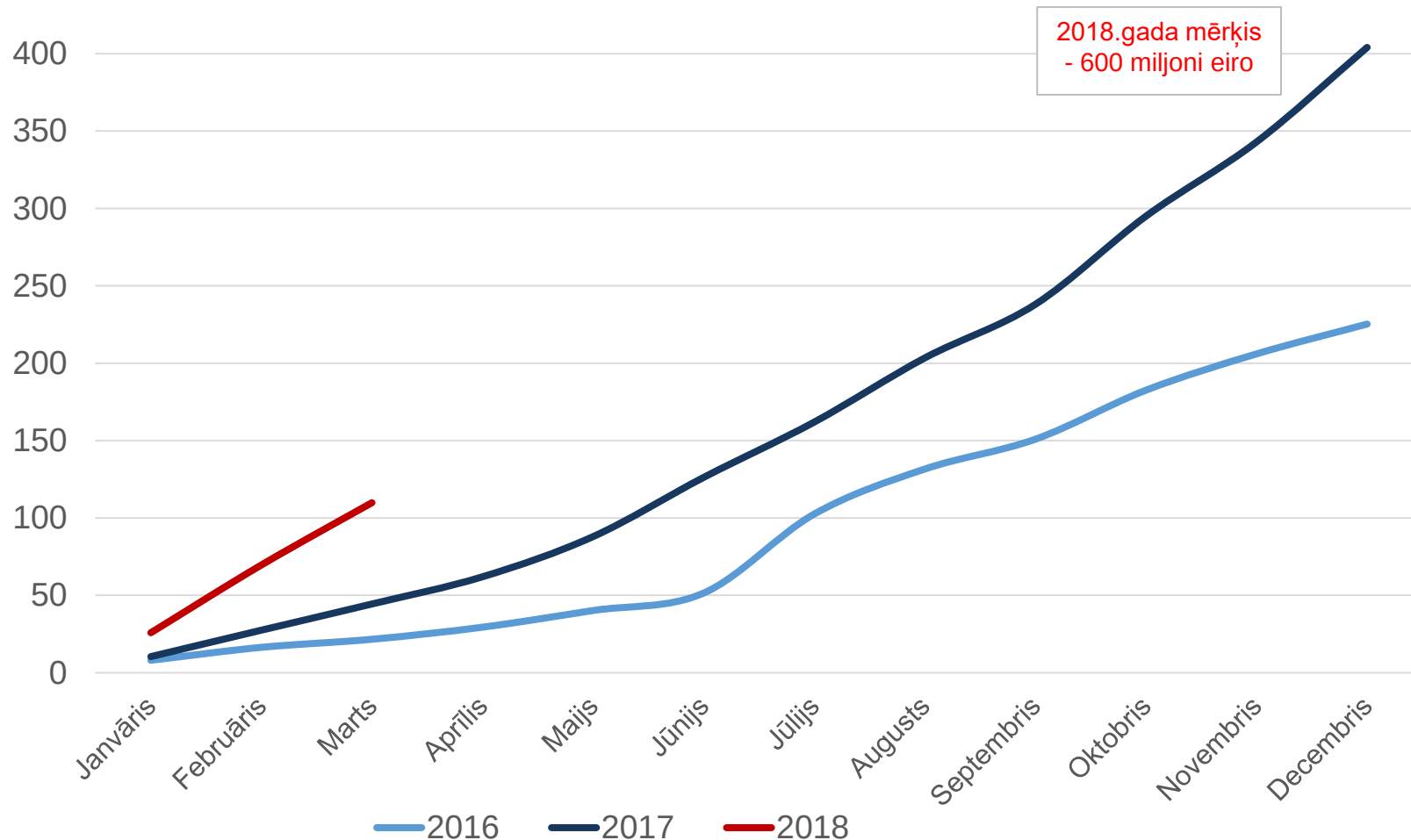

ES fondu izdevumi budžetā 2017.gadā un 2018.gada sākumā būtiski pieauguši

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

milj. euro, kumulatīvi

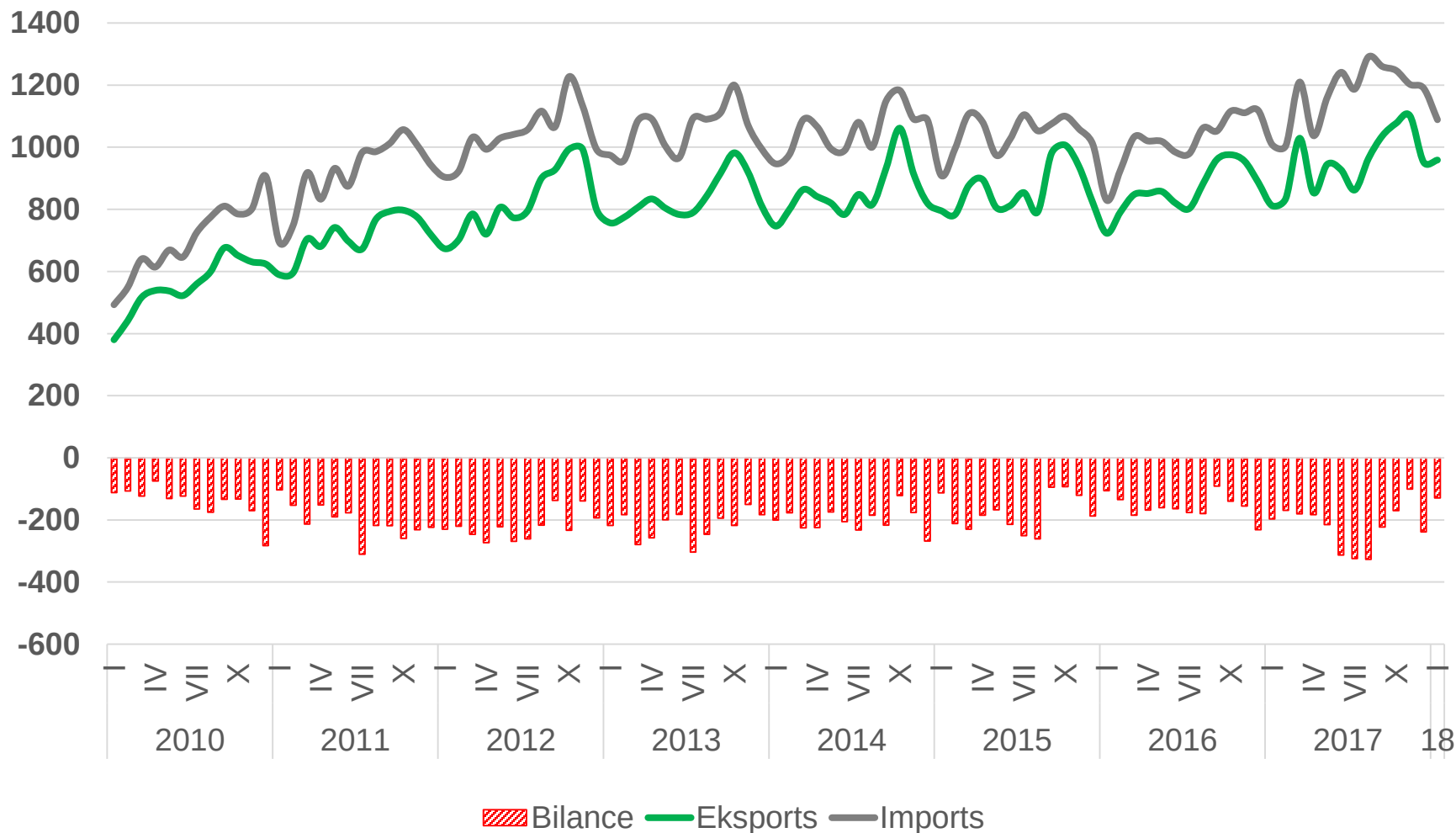

Datu avots: FM

Labvēlīgā situācija ārējā vidē 2017.gadā veicināja preču eksporta pieaugumu par 10%

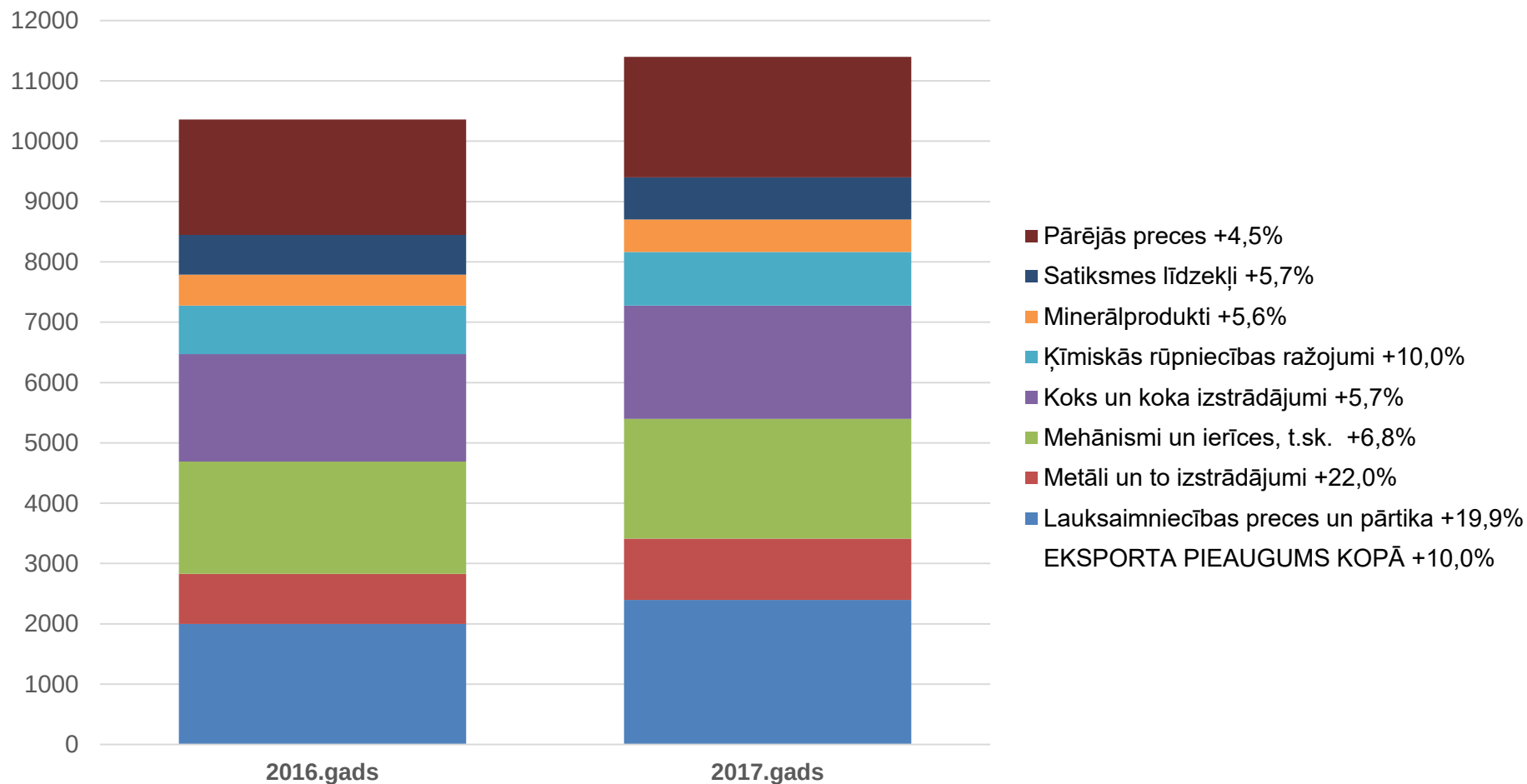
Preču ārējā tirdzniecība, milj. euro

2017.gadā pieaugums tika sasniegts visās lielākajās preču eksporta grupās

Latvijas preču eksports pa grupām, milj. *euro* un pieaugums 2017.gadā, pret iepriekšējo gadu, %

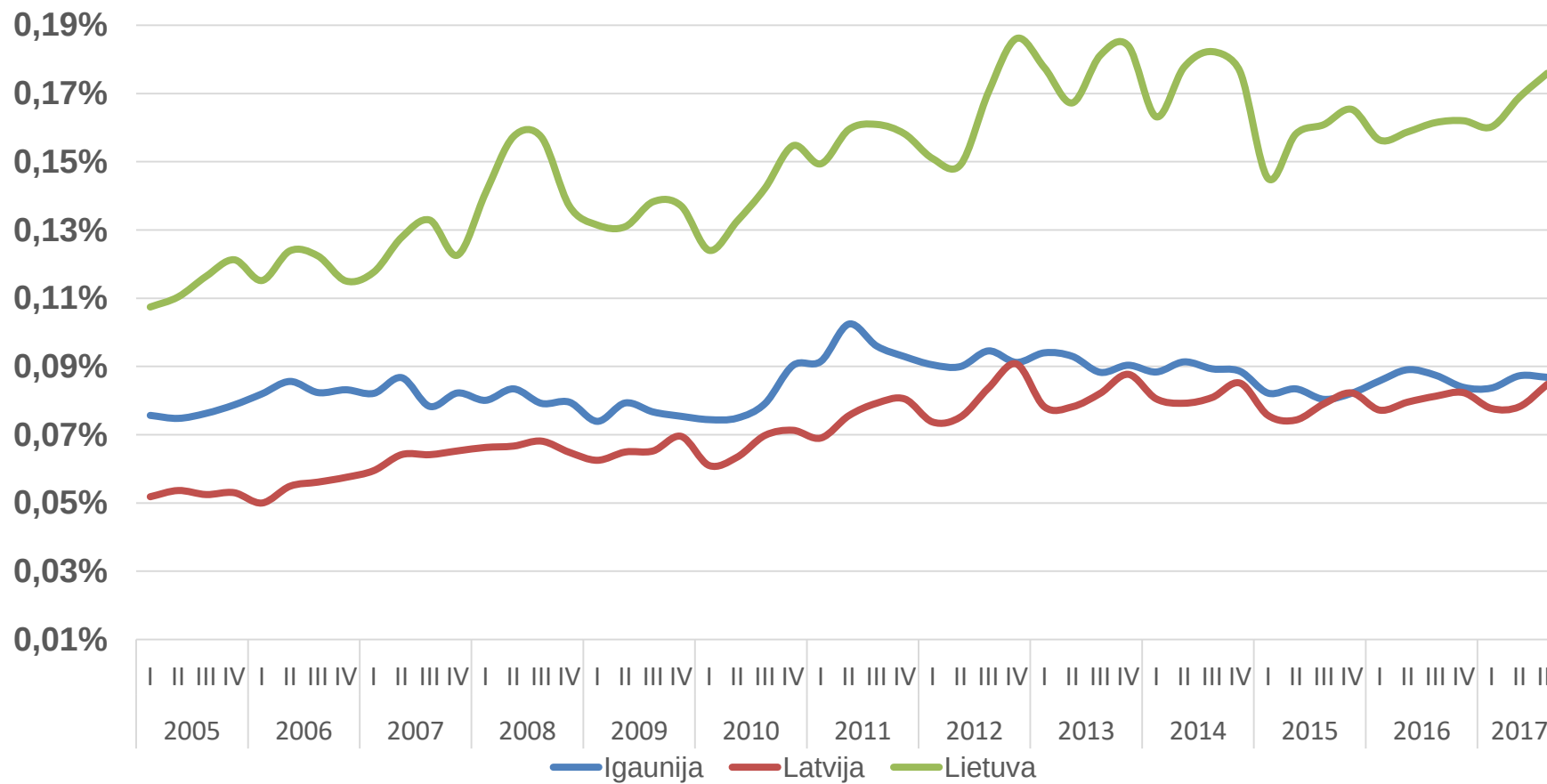

Datu avots: CSP, FM

Latvijas preču eksporta tirgus daļa pasaules importā ir stabilā, taču zemā līmenī

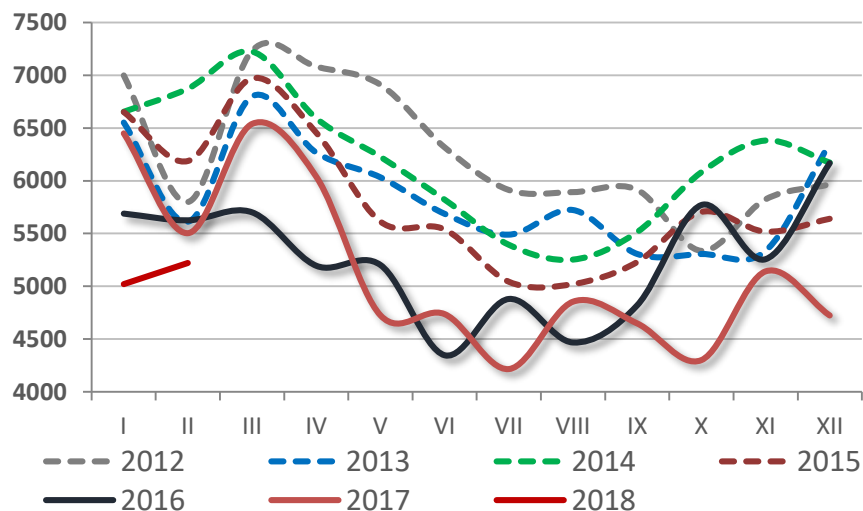
Baltijas valstu preču eksporta tirgus daļa pasaules importā, % no pasaules preču importa vērtības, 2010=100

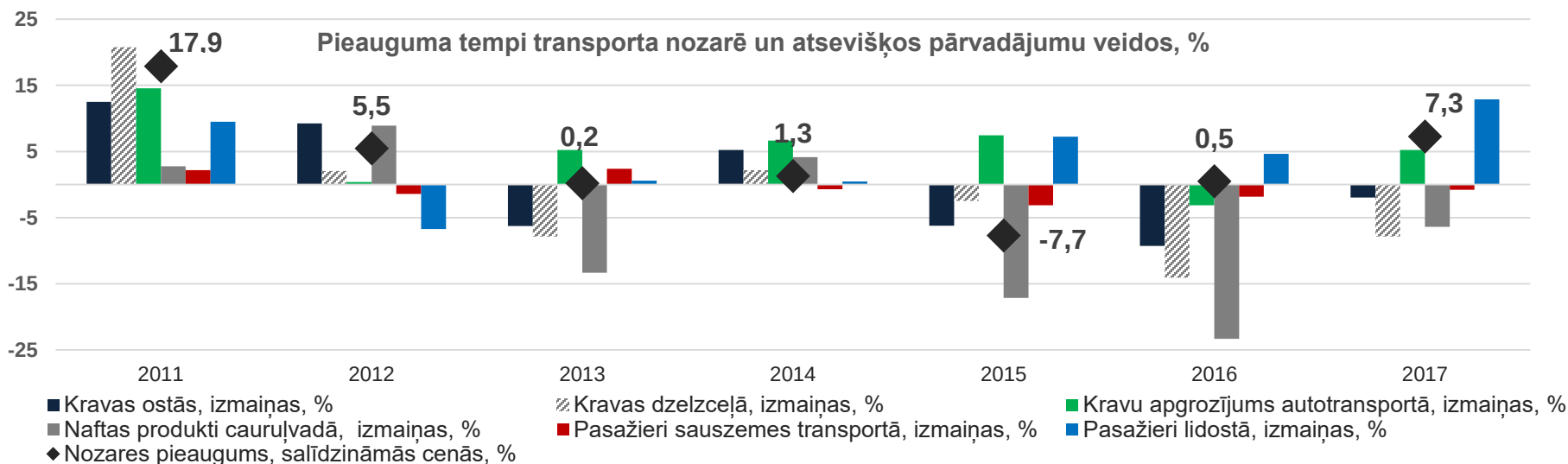
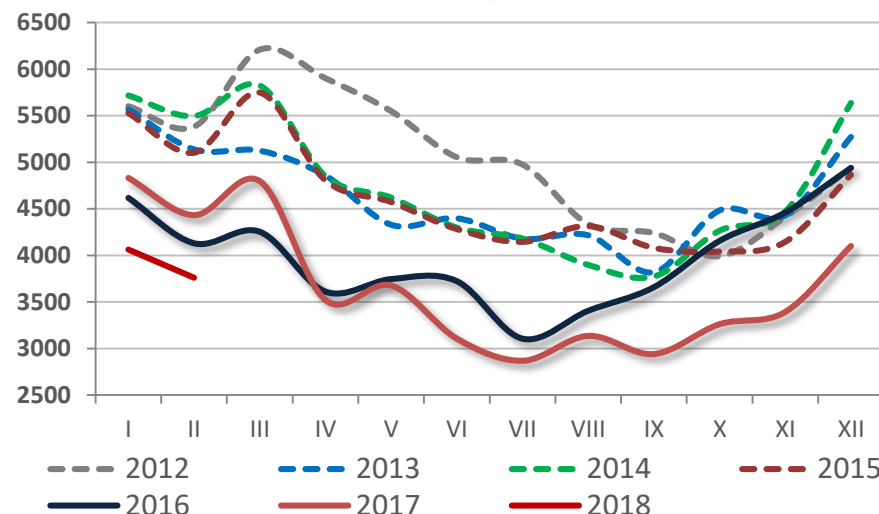

Tranzīta apjomi samazinās, pieaugumu transporta nozarē nodrošina kravu autopārvadājumi un gaisa satiksme

Kravu apjoms Latvijas ostās pa mēnešiem, tūkst. t

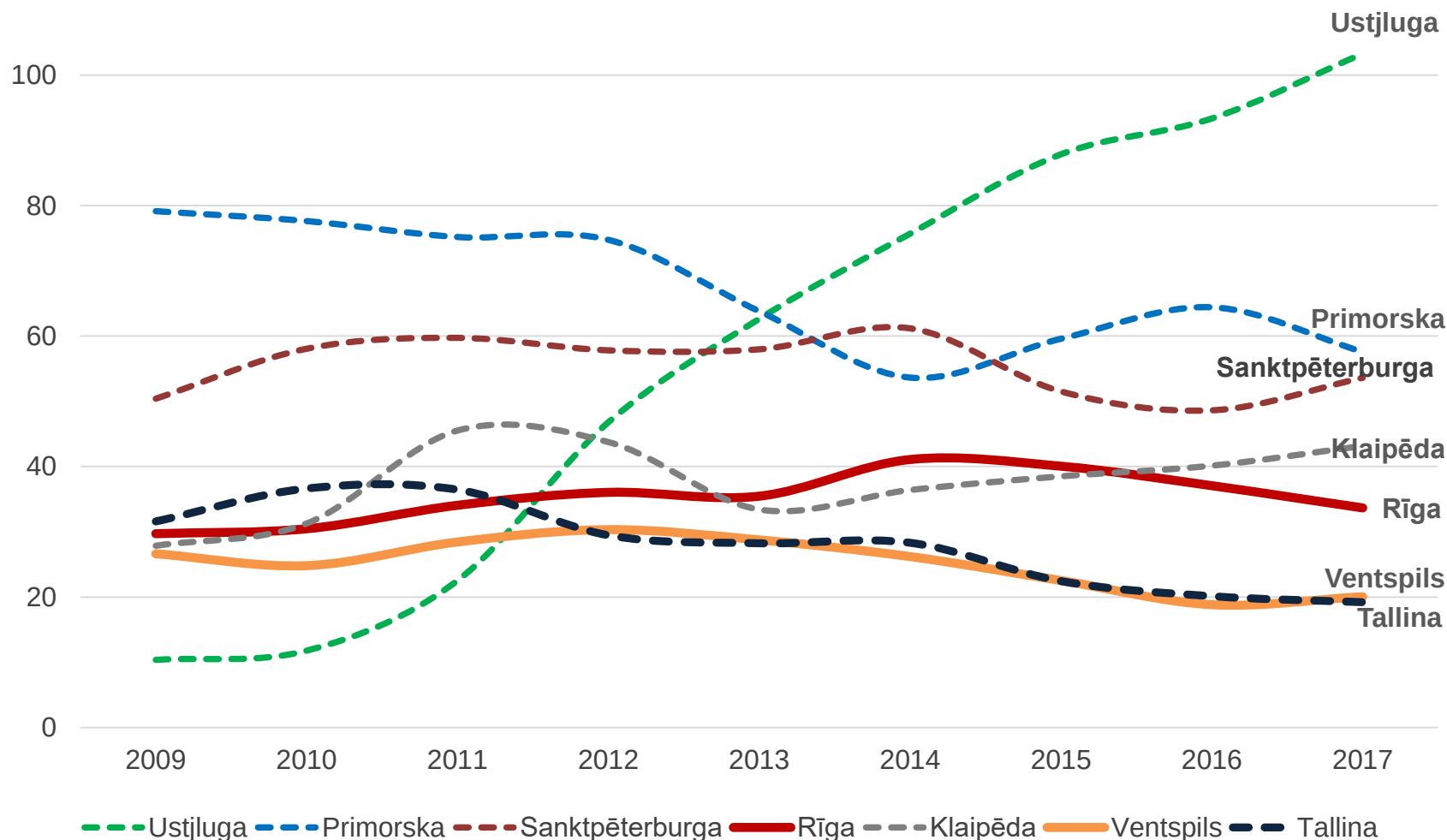
Kravu apjoms dzelzceļā pa mēnešiem, tūkst. t

Krievija konsekventi turpina pārorientēt kravu plūsmu uz savām Baltijas jūras ostām

Kravu apgrozījums lielākajās Baltijas jūras austrumkrasta ostās, milj. tonnu

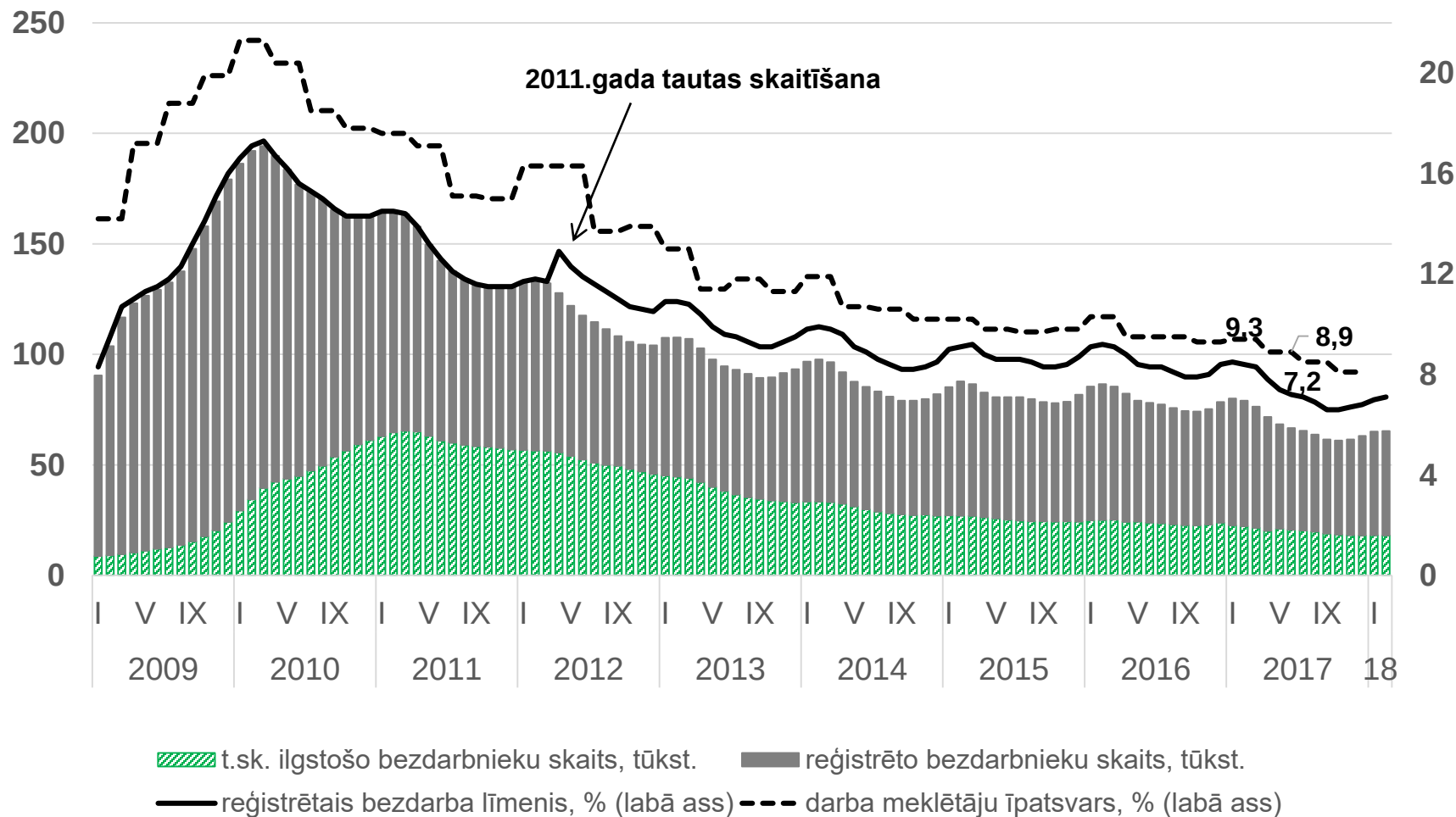

Bezdarba samazinājums 2017.gadā kļuvis būtiski straujāks

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

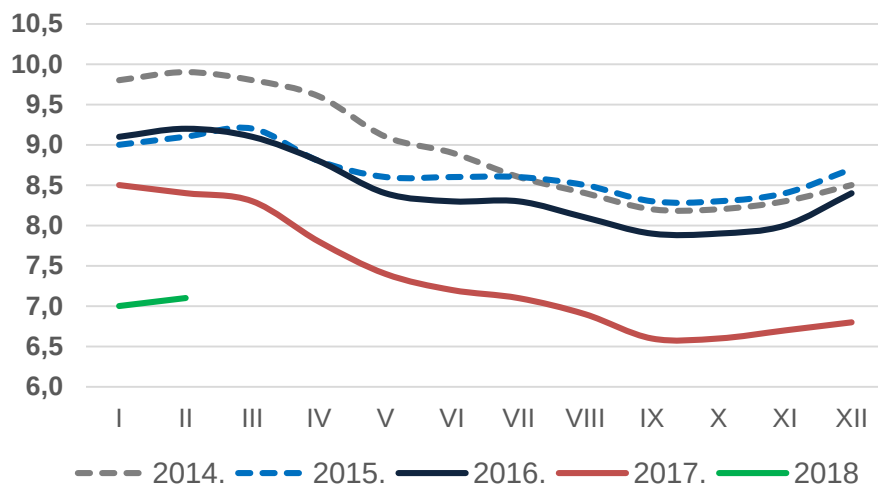
Reģistrētā bezdarba līmenis un darba meklētāju īpatsvars, % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem

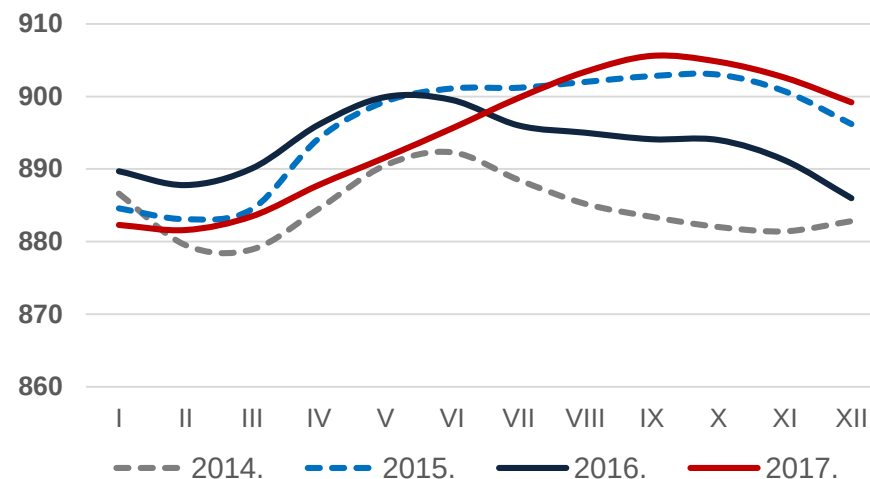

Bezdarbam krītoties, no 2017.gada otrās puses aug gan aizņemto darba vietu, gan nodarbināto skaits

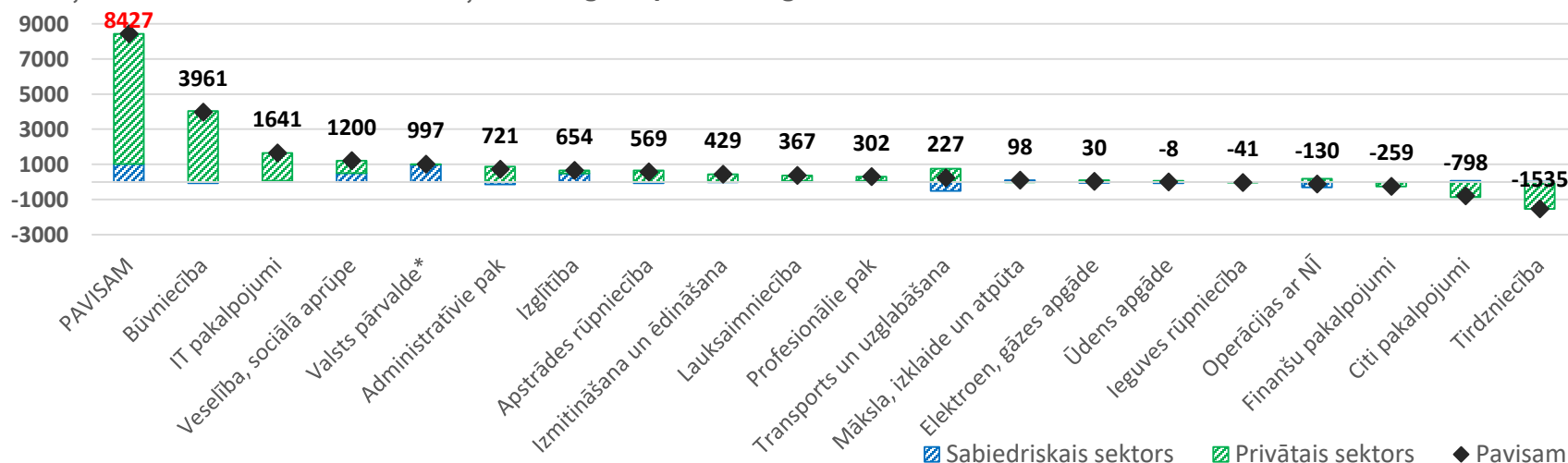
Reģistrētā bezdarba līmenis pa mēnešiem, %

Nodarbināto skaits, CSP, tūkst

Aizņemto darba vietu skaita izmaiņas 2017.gadā pret 2016.gadu, tūkstoši

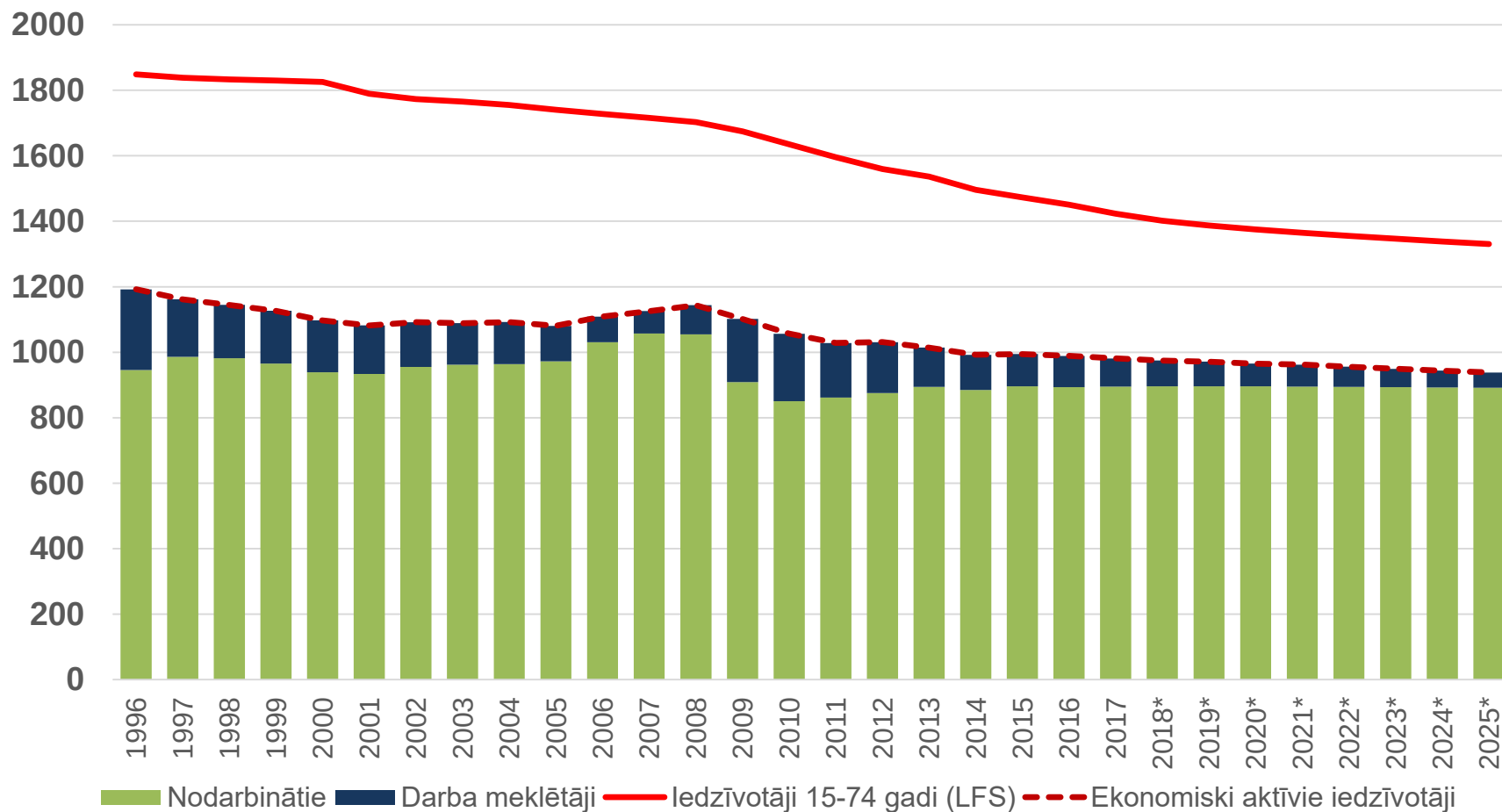
Datu avots: CSP; NVA

* - Aizņemto darba vietu skaita pieaugums valsts pārvaldē saistīts ar pagaidu darbinieku pieņemšanu pašvaldību vēlēšanu organizēšanai

Samazinoties darbības vecuma iedzīvotāju skaitam, aug ekonomiskās aktivitātes līmenis

Darbības vecuma iedzīvotāju, ekonomiski aktīvo iedzīvotāju, nodarbināto un darba meklētāju skaits, tūkst.

* - prognoze

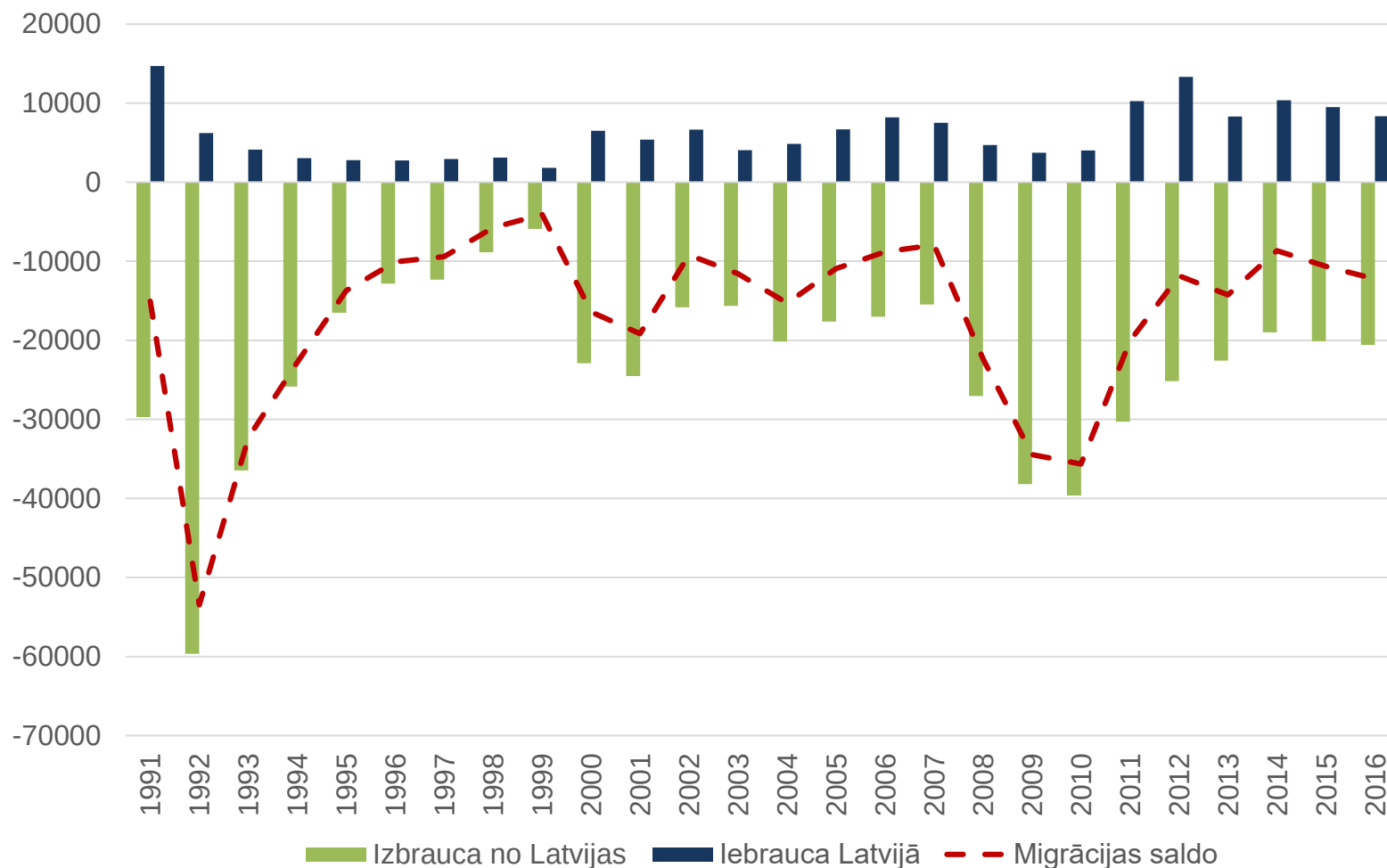
Datu avots: CSP, EK, FM

No Latvijas izbraukušo cilvēku skaits pēdējos gados stabilizējies ap 20 tūkstošu līmeni

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

Ilgtermiņa migrācija pa gadiem, cilvēki

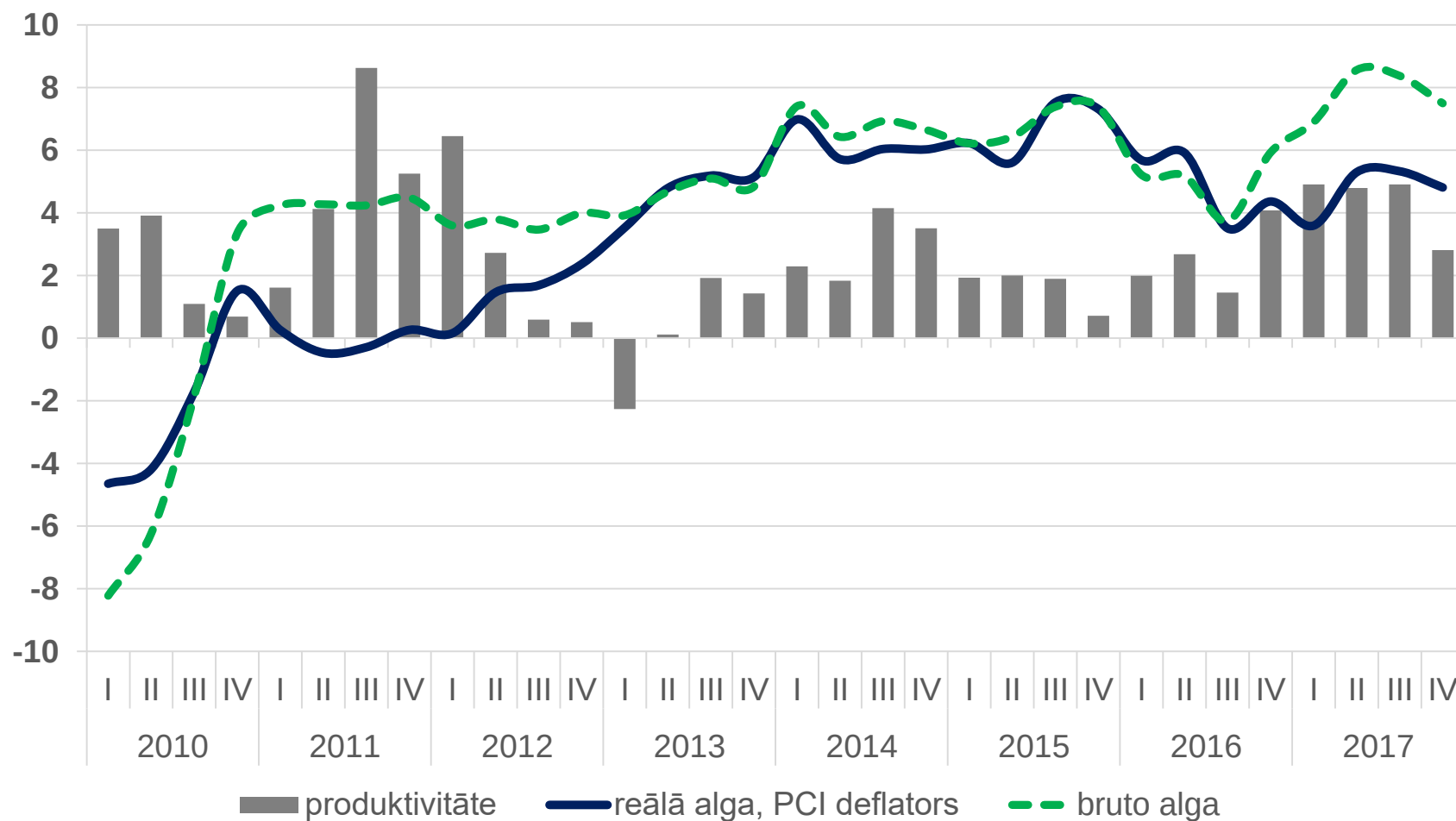

Reālās algas pieaugums 2017.gadā vairs būtiski neapsteidz produktivitātes kāpumu

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

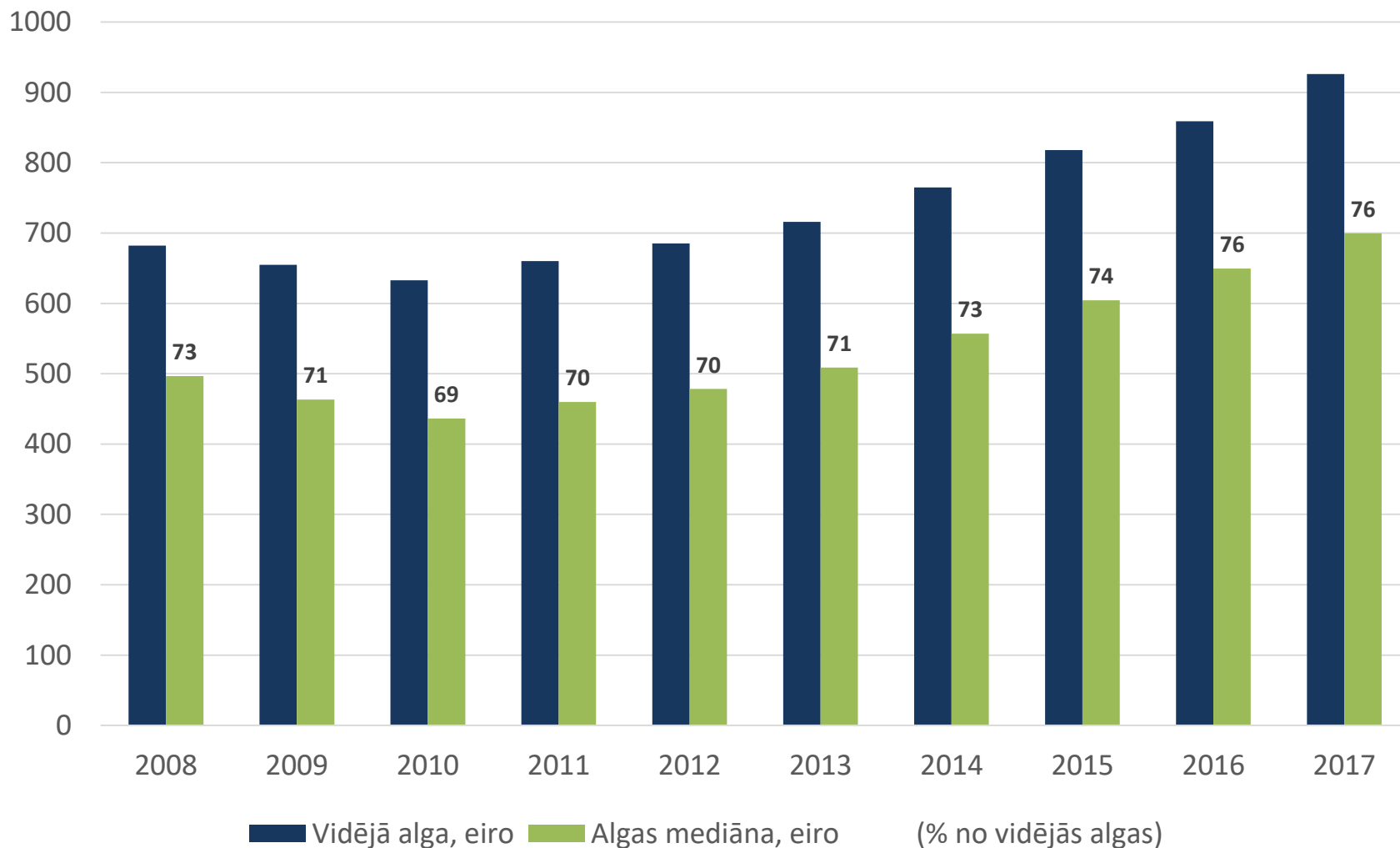
Vidējās bruto darba samaksas, reālās darba samaksas un produktivitātes izmaiņas, % pret iepriekšējā gada attiecīgo ceturksni

Algu nevienlīdzības līmenis pēdējos gados nedaudz mazinājies

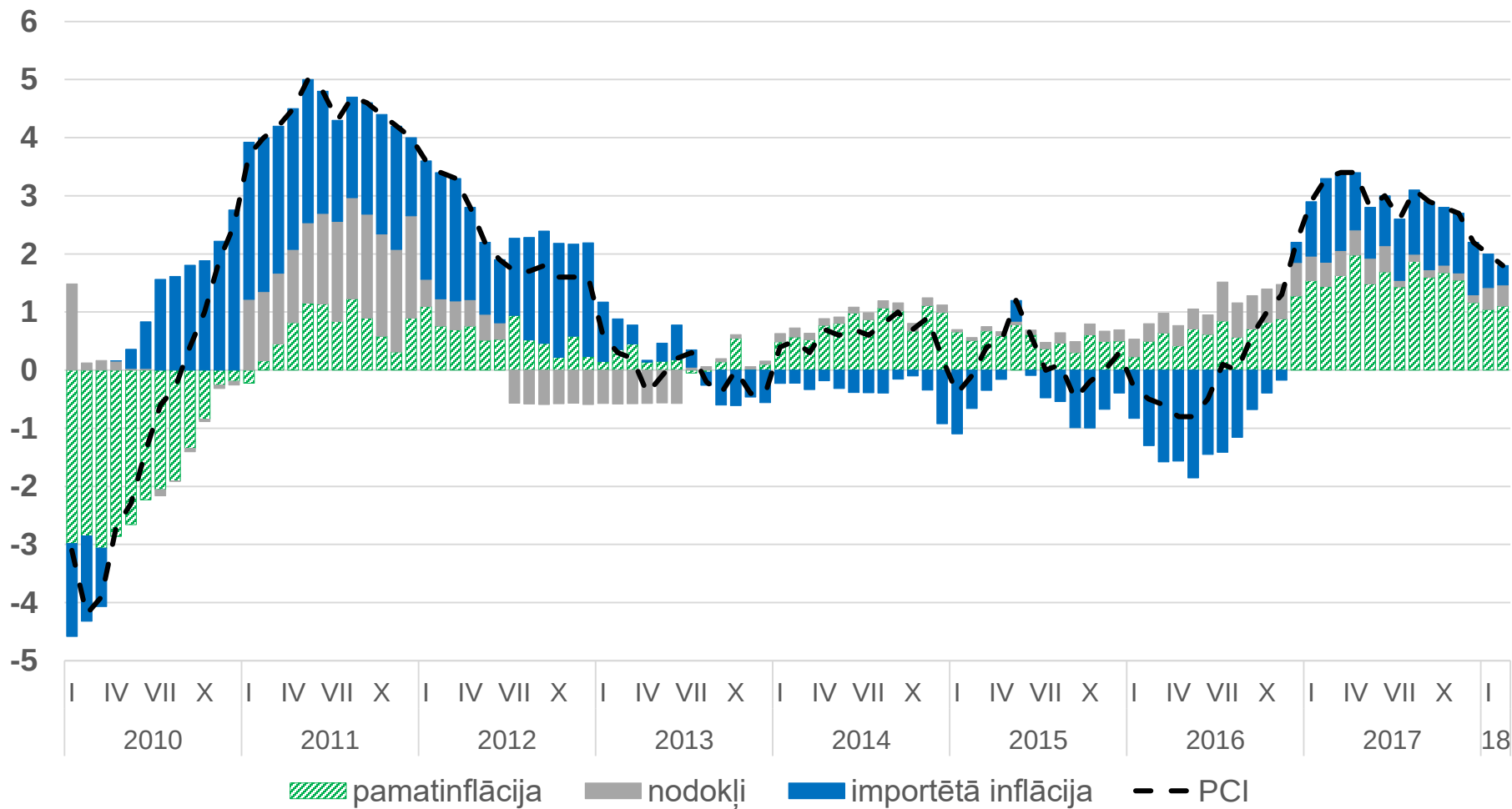
Mēneša vidējā bruto darba samaksa un darba samaksas mediāna, euro

Inflācija 2017.gadā bija straujākā pēdējo sešu gadu laikā - 2,9%, 2018.gadā cenu spiediens mazinās

Patēriņa cenu indekss (PCI), %

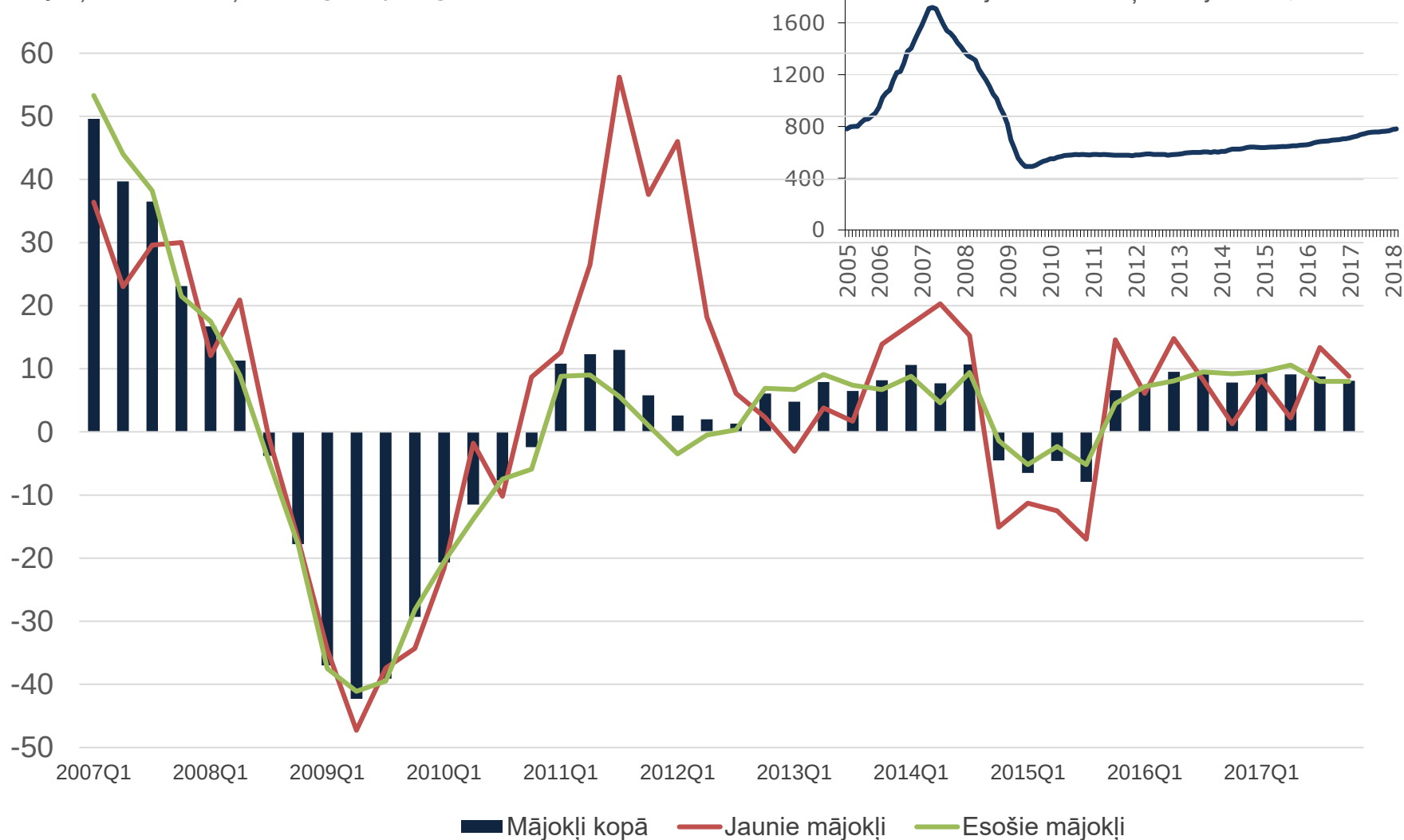

Datu avots: CSP, FM aprēķini

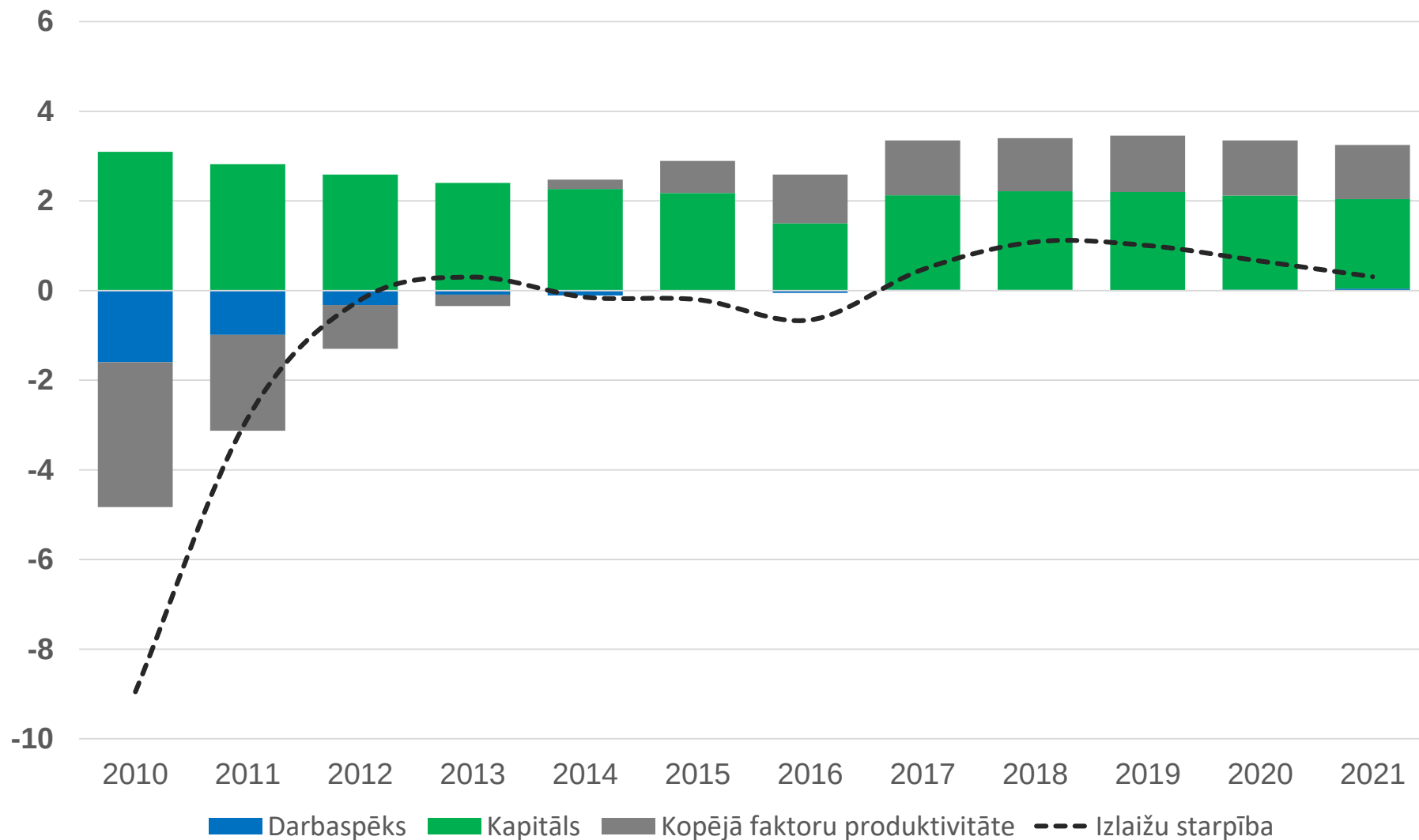
Mājokļu cenas palielinās salīdzinoši mērenā tempā

Mājokļu cenu izmaiņas, %, gads pret gadu

IKP potenciālā izaugsme pamatā balstīsies uz kapitāla un kopējās faktoru produktivitātes pieaugumu

Makroekonomiskās attīstības prognozes (februāris, 2018)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Prognose						
Iekšzemes kopprodukts (IKP), milj. euro	24927	26851	28798	30672	32455	34218
pieaugums faktiskajās cenās, %	2.5	7.7	7.2	6.5	5.8	5.4
pieaugums salīdzināmās cenās, %	2.2	4.5	4.0	3.4	3.0	2.9
IKP deflators, izmaiņas %	0.3	3.0	3.1	3.0	2.7	2.5
PCI (gads pret gadu), %	0.1	2.9	2.8	2.4	2.1	2.1
Tautsaimniecībā nodarbināto mēneša vidējā bruto darba samaksa, euro	859	926	1000	1060	1118	1174
pieaugums faktiskajās cenās, %	5.0	7.8	8.0	6.0	5.5	5.0
pieaugums salīdzināmās cenās, %	4.9	4.8	5.1	3.5	3.3	2.8
Nodarbinātība, tūkst. iedzīvotāju (atbilstoši darbaspēka apsekojumiem)	893	895	896	896	896	895
pieaugums, %	-0.3	0.2	0.1	0.0	0.0	-0.1
Bezdarba līmenis (gada vidējais), % no ekon. aktīviem iedzīvotājiem	9.6	8.7	8.0	7.7	7.2	7.0

Ekonomiskās izaugsmes riski

Pozitīvie riski:

- + Finanšu sektora attīrīšanās un kreditēšanas aktivizēšanās
- + Investīciju straujāka izaugsme, balstoties uz pašu resursiem
- + Nodokļu reformas pozitīvāka ietekme uz Latvijas ekonomikas attīstību
- + Straujāka ekonomiskā izaugsme pasaulē un galvenajās Latvijas tirdzniecības partnervalstīs

Negatīvie riski:

- Zemais investīciju līmenis tautsaimniecībā, īpaši apstrādes rūpniecībā var kavēt tālāku izaugsmi
- Darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanās, ilgstošs produktivitātes pieaugumam neatbilstošs darba samaksas kāpums samazina Latvijas konkurētspēju
- Ģeopolitiskā un politiskā nenoteiktība
- Problēmas Latvijas finanšu sektorā

FISKĀLĀ POLITIKA

Skaitliskie fiskālie nosacījumi, kas tiek ņemti vērā aprēķinot bilances mērķus

Bilances nosacījums	=	Bilances cikliskā komponente	+	Strukturālā bilance	+	Vienreizējie pasākumi	$b_p = \alpha \cdot \left(\frac{Y_p - Y_p^{pot}}{Y_p^{pot}} \right) + b_p^{str} + b_p^{vien}$
----------------------------	---	-------------------------------------	---	----------------------------	---	------------------------------	--

Izdevumu pieauguma nosacījums

Izdevumu pieaugums (ņemot vērā IKP deflatoru) nedrīkst pārsniegt 10 gadu vidējā potenciālā IKP pieaugumu.

Izdevumu pārmantojamības nosacījums

FDL paredz, ka centrālās valdības izdevumi tiek noteikti letvara likumā turpmākajiem trim gadiem un tie ir juridiski saistoši.

Bilances mērķu izmaiņas

noteicošais fiskālais nosacījums

2019	izdevumu pārmantojamības nosacījums
2020	izdevumu pieauguma nosacījums
2021	FDL bilances nosacījums

2019.gadā strukturālās bilances mērķi ir augstāki, ko nosaka pieļaujamā atkāpe no VTM* saistībā ar veselības reformu īstenošanu;

strukturālās bilances mērķu izmaiņas

	2019	2020	2021
VTBIL 2018-2020	-0,567	-0,386	
SP 2019-2021	-0,776	-0,382	-0,500
Izmaiņas	-0,209	0,004	

2020.gadā izbeidzoties pieļaujamajām atkāpēm no VTM ir jānodrošina strukturālās bilances mērķu korekcija atbilstoši fiskālajiem nosacījumiem;

2021.gadā strukturālās bilances mērķis atbilst VTM.

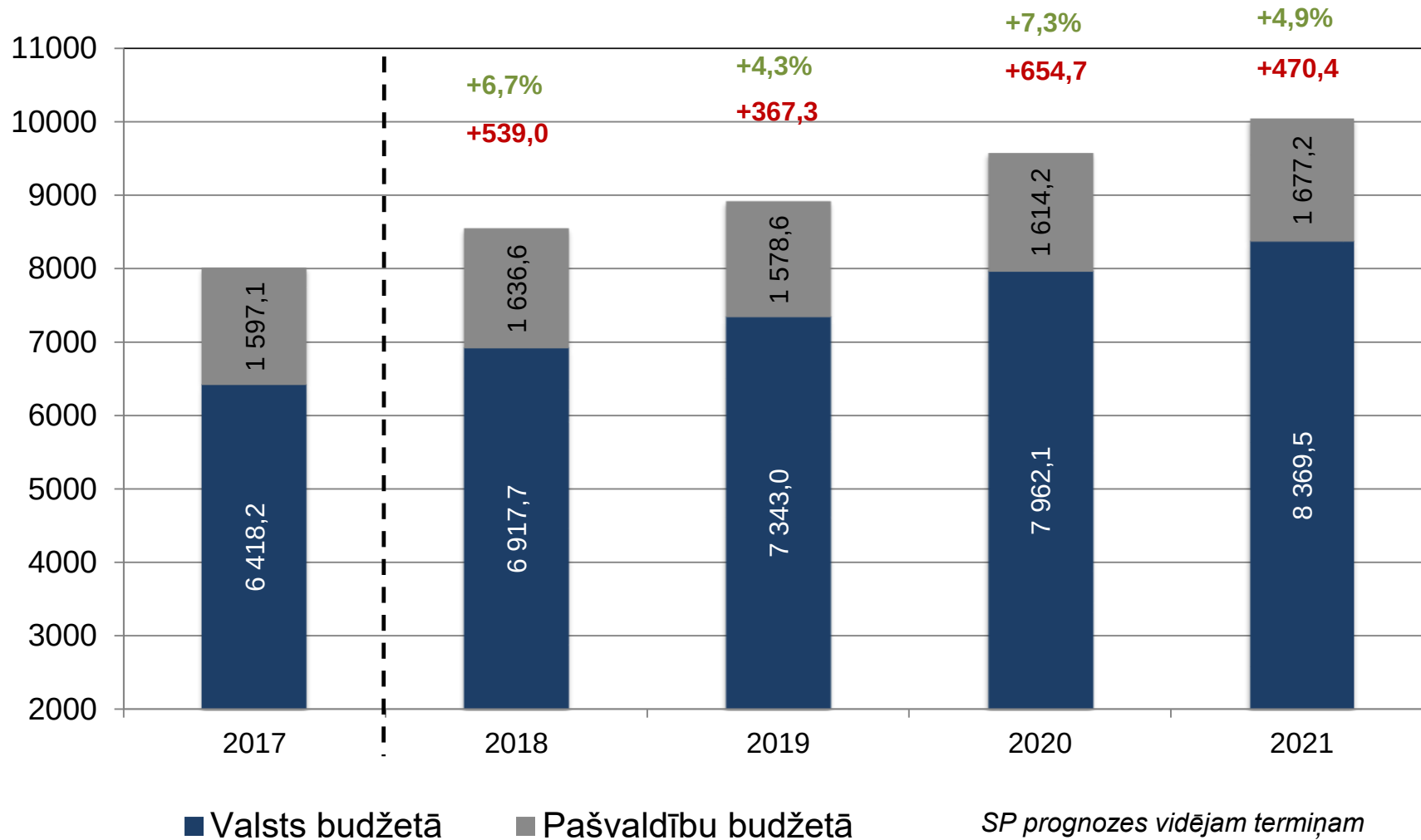
*VTM – vidēja termiņa mērķis

minimālās bilances izmaiņas

	2019	2020	2021
VTBIL 2018-2020	-0,892	-0,392	
SP 2019-2021	-0,913	-0,422	-0,372
Izmaiņas	-0,021	-0,03	

Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi* milj. euro 2017 - 2021

*bez iemaksām fondēto pensiju shēmā un 3.pensiju līmenī

Bilances mērķi

	2017		2018		2019		2020		2021
	Budžeta plāns 10.12.2016	Novērtējums 21.03.2018	Budžeta likums 06.12.2017*	SP 2018-2021 21.03.2018	Budžeta likums 06.12.2017*	SP 2018-2021 21.03.2018	Budžeta likums 06.12.2017*	SP 2018-2021 21.03.2018	SP 2018-2021 21.03.2018
Izlaižu starpība, % no potenciālā IKP	-0,3	0,5	0,3	1,1	0,5	1,0	0,8	0,7	0,3
Strukturālā vispārējās valdības budžeta balance	-1,0	-0,7	-1,2	-1,4	-0,6	-0,8	-0,39	-0,38	-0,5
Bilances cikliskā komponente	-0,1	0,2	0,1	0,4	0,2	0,4	0,3	0,3	0,1
One-off un citi īslaicīgie pasākumi			0,0		-0,5	-0,5	-0,3	-0,3	
Vispārējās valdības budžeta balance	-1,1	-0,5	-1,0	-0,9	-0,9	-0,9	-0,4	-0,4	-0,4
Vispārējās valdības budžeta balance, milj. euro	-289,3	-125,2	-293,6	-271,8	-267,5	-280,0	-124,3	-137,0	-127,3
Fiskālā nodrošinājuma rezerve, milj. euro	26,4		28,4		0,0	30,7	31,7	32,5	34,2
Vispārējās valdības budžeta balance, % no IKP (nemainīga politika)	-1,0	-0,5	-0,8	-0,9	-0,9	-1,0	-0,3	-0,4	-0,3
Vispārējās valdības budžeta balance, nemainīga politika	-263,1	-125,2	-223,0	-271,8	-260,6	-294,5	-88,0	-142,3	-89,8
Fiskālā telpa (ņemot vērā plānoto fiskālā nodrošinājuma rezervi)									
% no IKP			0,1%		0,0%	-0,1%	0,0%	-0,1%	0,0%
milj. euro			42,3		6,9	-45,2	4,6	-37,8	3,2

* Vispārējās valdības budžeta balance ir precizēta atbilstoši CSP metodoloģiskām izmaiņām, kuru rezultātā Elektroenerģijas publiskā tirgotāja no elektrības gala patērētājiem vēl nesaņemtā samaksa (saistības) par OIK tiek novirzīta no mājsaimecību saistībām uz vispārējās valdības saistībām.

Fiskālā telpa, % no IKP

	2019	2020	2021
Vispārējās valdības budžeta bilances mērķis, % no IKP	-0,91	-0,42	-0,37
Vispārējās valdības budžeta balance pie nemainīgas politikas, % no IKP	-0,96	-0,44	-0,26
Fiskālā nodrošinājuma rezerve, % no IKP	0,10	0,10	0,10
Fiskālā telpa, % no IKP	-0,15	-0,12	0,01
Fiskālā telpa, milj. euro	-45,2	-37,8	3,2

Galveno vispārējās valdības budžeta rādītāju dinamika

	EKS kods	2017*	2017*	2018	2019	2020	2021
		milj. euro	% no IKP				
Neto aizdevumi (+) vai aizņēmumi (-) (B.9) pa apakš-sektoriem							
1. Vispārējā valdība	S.13	-1 25,2	-0,5	-0,9	-0,9	-0,4	-0,4
2. Centrālā valdība	S.1311	-1 59,3	-0,6	-1,3	-1,0	-0,5	-0,4
3. Pavalsts valdība	S.1312						
4. Vietējā valdība	S.1313	-46,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	0,0
5. Sociālās nodrošināšanas fondi	S.1314	80,3	0,3	0,5	0,3	0,1	0,1

Pašvaldību budžeti pamatā paliek sabalansēti, tomēr ar tendenci deficīta virzienā, jo 2016. gadā bija 0,1% pārpalikums. Pamatā tas skaidrojams ar ES fondu apguves dinamiku.

2016. gadā sociālās nodrošināšanas fonds bija sabalansēts. Straujākas ekonomikas attīstības un nodokļu regulējuma izmaiņu rezultātā ieņēmumu plūsmas sociālās nodrošināšanas fondos pieaug straujāk nekā izdevumu plūsmas, veidojot pieaugošu pārpalikumu. Ieņēmumu un izdevumu plūsmām izlīdzinoties, pārpalikums samazināsies.

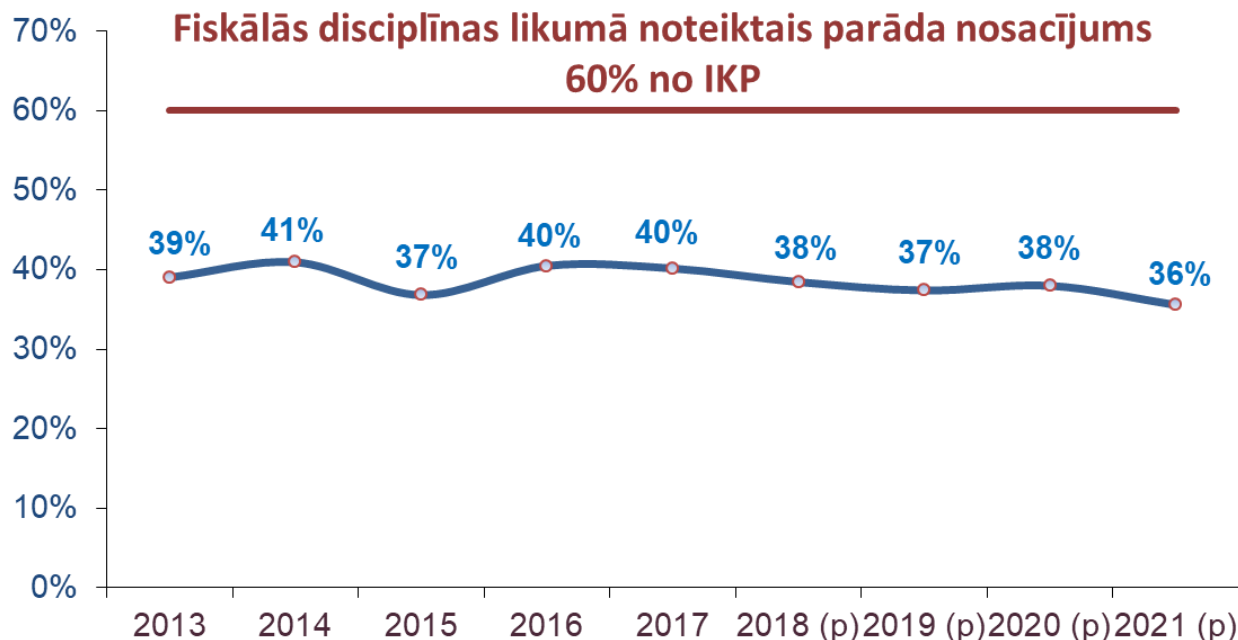
2016. gadā centrālajā valdībā bija 0,1% deficīts. Ja izslēdz vienreizējo kompensāciju par maksāšanas saistību samazināšanu par uzstādīto elektrisko jaudu koģenerācijas stacijās 0,5% no IKP, centrālās valdības deficīts 2017. gadā saglabājas 2016. gada līmenī. Jāatzīmē, ka šajos gados deficīts ir ievērojami zemāks, nekā plānots, sakarā ar ES fondu zemāku apguvi. 2018. gadā tas atgriežas pieļaujamā līmenī un tālāk samazinās tā, lai nodrošinātu vispārējās valdības budžeta pieļaujamā deficīta profilu.

2016. gadā vispārējās valdības bilance bija sabalansēta un tāda (izslēdzot augstāk minēto kompensāciju) tā saglabājas arī 2017. gadā. 2018. un 2019. gadā tā ņem vērā atļautās deficīta atkāpes un tiek plānots deficīts 0,9%, kas tālāk samazinās līdz 0,4% līmenim, lai nodrošinātu 0,5% strukturālās deficīta vidēja termiņa mērķi.

Vidējā termiņā prognozēts vispārējās valdības parāds zem 40% no IKP

Vispārējās valdības parāda
attīstības tendences
(% no IKP)

2016.gadā un 2017.gadā piesaistot finansējumu gan kārtējā gada finansēšanas nepieciešamības segšanai, gan valsts parāda atmaksai nākamā gada sākumā, **vispārējās valdības parāda līmenis 2017.gadā stabilizējās 40% no IKP apmērā.**

Vidējā termiņā prognozējama vispārējās valdības parāda līmeņa neliela samazināšanās un stabilizēšanās attiecībā pret iekšzemes kopproduktu, **pārliecinoši ievērojot Fiskālās disciplīnas likumā noteikto parāda nosacījumu.**

Paldies par uzmanību!